

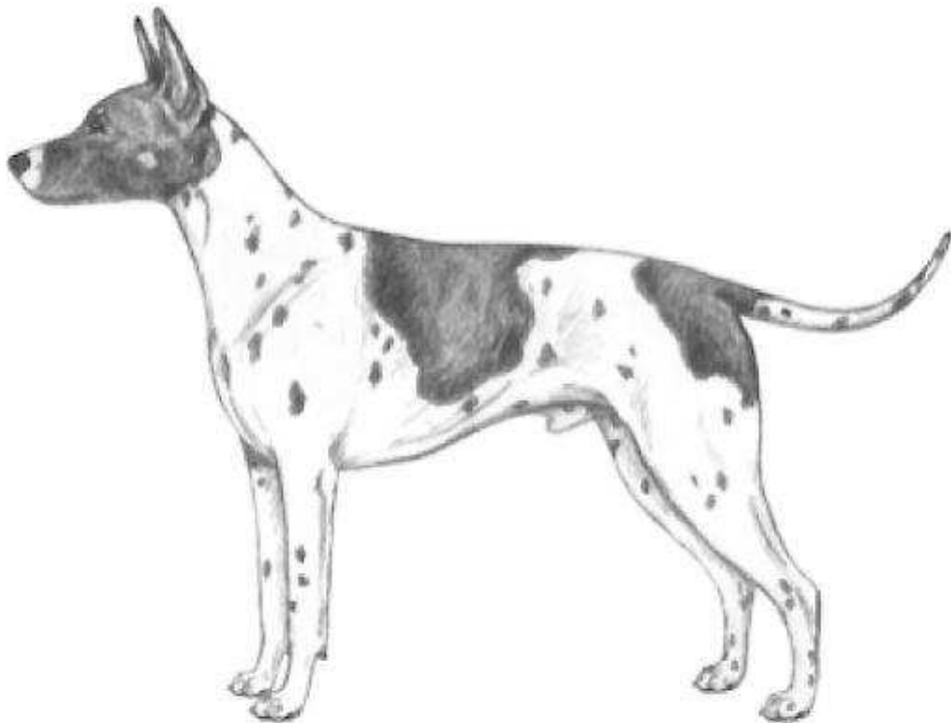
Jalostuksen tavoiteohjelma

Amerikankarvatonterrieri

Hyväksytty rotua harrastavan yhdistyksen yleiskokouksessa 12.6.2017

Hyväksytty rotujärjestön yleiskokouksessa [15.11.2017]

SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt [pp.kk.vuosi]

1. YHTEENVETO	4
2. RODUN TAUSTA	5
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA	7
4. RODUN NYKYTILANNE	8
4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja	8
4.1.1 Rekisteröinnit Suomessa	10
4.1.2 Jalostuspohja	13
4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa	17
4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta	17
4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttööminaisuudet	18
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta	18
4.2.2 Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. -linjoihin	18
4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttööminaisuuksien testaus ja/tai kuvaus	19
4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa	19
4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet	20
4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen	21
4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta	23
4.3. Terveys ja lisääntyminen	24
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet	24
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet	27
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt	32
4.3.4 Lisääntyminen	32
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet	33
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä	34
4.4. Ulkomuoto	34
4.4.1 Rotumääritelmä	34
4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset	37
4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus	37
4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista	37
5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA	38
5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso	39
5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen	40
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	42

6.1 Jalostuksen tavoitteet	42
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille	43
6.3 Rotuyhdistyksen toimenpiteet	44
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin	45
6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta	45
7. LÄHTEET	46
8. LIITTEET	47

1. YHTEENVETO

Kuvaus rodusta ja sen käyttötarkoituksesta

Amerikankarvatonterrieri on pieni tai keskikokoinen, kohtuullisen vahva, tiiviin lihaksikas ja aktiivinen terrieri. Rodusta on karvaton ja karvallinen muunnos.

Kantarodun eli amerikanrottaterrierin alkuperäinen käyttötarkoitus oli toimia maataloilla tuhoeläinten hävittäjänä ja pienriistan metsästyskoirana. Amerikankarvatonterrierilläkin on voimakas metsästysvietti edelleen tallella. Amerikankarvatonterrierin käyttötarkoitus on seurakoira. Rotu sopii myös erittäin hyvin harrastuskoiraksi aktiivisuutensa, koulutettavuutensa ja rakenteensa vuoksi.

Rodun tilanne ja jalostustavoitteet

Populaation rakenne ja jalostuspohja

Suomessa amerikankarvatonterrierejä on n. 860 yksilöä, mutta Suomen Kennelliiton rekisterissä vasta n. 250 (5/2017). Kanta on kasvanut nopeasti, mistä johtuen koirat ovat keskimäärin vielä melko nuoria. Jalostuspohjan laajuus on tällä hetkellä kuitenkin hyvällä mallilla. Vaikka rodun populaatio on pieni, kasvattajat ovat onnistuneet pitämään jalostuskoirien käyttömäärät järkevinä. Koiria on käytetty melko tasaisesti eri suvuista, sukusiitokset on keskimäärin todella matalia ja varsin lyhyessä ajassa tehollinen populaatiokoko on saatu nousemaan jo melkein 90:een.

Tavoitteena pyritään pitämään sukusiitosten keskiarvo vuositasolla alle 2%. Isät/emät-luku pyritään pitämään sukupolvitasolla vähintään 0,85, mielellään parempi. Yksittäisten koirien elinikäinen jälkeläismäärä pyritään pitämään alle 25. Eli näiden kaikkien osalta tavoite on pysyä nykyisessä tilanteessa. Lisäksi pyritään saamaan tehollinen populaatiokoko nousemaan yli 100:n.

Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

Amerikankarvatonterrieri on vilkas, valpas, utelias, älykäs ja helposti koulutettava. Oikein koulutettuna ja sosiaalistettuna se kiintyy voimakkaasti omistajiin ja perheeseensä ja on erinomainen seuralainen. Se nauttii ihmisten seurasta ja osallistuu innokkaasti perheensä kaikkiin toimiin. Voimakas saalistusvietti on edelleen tallella.

Suomessa rodun edustajien luonteet vastaavat suurimmilta osin tätä kuvausta. Vaikka Suomen populaatiossa suurin osa koirista on reippaita ja avoimia, myös joitakin arkoja ja varautuneita yksilöitä löytyy. Koira-aggressiivisuutta on myös tavattu.

Luonteen osalta tavoitteena on säilyttää aktiivinen terrierin luonne, vähentää liian pehmeiden ja arkojen koirien osuutta eli parantaa koirien hermorakennetta sekä keskimääräisiä käyttö- ja harrastusominaisuuksia.

Terveys ja lisääntyminen

Pienten rotujen tapaan amerikankarvatonterrierillä silmät ja polvet ovat potentiaalisia ongelmakohtia terveyden suhteen. Suomessa on pääsääntöisesti aina tutkittu jalostuskoirilta polvet ja silmät. Tästä johtuen tilanne on tällä hetkellä sekä silmien että polvien osalta hyvä. Merkittävimmät amerikankarvatonterriereillä tavatut silmänsairaudet ovat lasiaisen rappeuma, primäärinen linssiluksaatio (PLL) ja pred-PRA. Lisäksi kaihia on tavattu ja se kuuluu

ehdottomasti seurattavien sairauksien listaan. PLL ja PRA saadaan pidettyä kurissa olemassa olevien geenitestien avulla, muita silmäsairauksia tulee seurata silmätarkastuksin.

Muita merkittäviä sairauksia ovat allergiat sekä maksaviat. Allergista/atooppista koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Allergioiden määrää pyritään vähentämään. Sappihappotestiä suositellaan kaikille jalostuskoirille. Kasvattajia kehoitetaan harkitsemaan, millaisilla sappihappoarvoilla koiria käytetään jalostukseen ja mitä sukuja yhdistetään, jotta maksaviat eivät yleisty rodussa.

Rodun keskimääräinen pentuekoko on noussut merkittävästi 13 vuoden aikana, v. 2016 se oli 5,17. Urokset astuvat pääosin hyvin ja nartut tiinehtyvät hyvin. Synnytykset sujuvat yleensä hyvin, keisarinleikkausta on tarvittu harvoin. Emot hoitavat pentunsa hyvin. Pentukuolleisuus on matala.

Ulkomuoto

Rotumääritelmän mukaan rungon pituuden suhde säkäkorkeuteen tulee olla 10:9 ja etäisyys kyynänpäästä maahan on noin puolet säkäkorkeudesta. Keskivahva luusto, ei karkea eikä liian siro. Lihakset ovat tiiviit, sileät ja kuivat. Ihannesäkäkorkeus: 30,5–40,5 cm.

Rotu ei ole vakiintunut ja ulkomuodoltaan koirat ovat vielä vaihtelevia.

Suurin rakenneongelma rodussa on huono etuosa, jota tulisi pyrkiä parantamaan. Myös koon suhteen tulisi välttää ääripäiden, erityisesti ihannesäkäkorkeutta pienempien tai suurempien, suosimista, jotta ääripäiden suhteellinen osuus kannassa saataisiin pienemmäksi.

Tärkeimmät suositukset jalostuskoirille

Jalostukseen käytettävän koiran tulee olla terve, hyväluonteinen ja ulkomuodoltaan rodunomainen. Koiraa, joka sairastaa vakavaa perinnöllistä sairautta, ei saa käyttää jalostukseen. Hermostunut, arka tai vihainen koira tulee karsia jalostuksesta.

PEVISA-ohjelma edellyttää jalostuskoirien silmien ja polvien tutkimista. Jotta pentue hyväksytään rotuyhdistyksen pentuvälitykseen jalostuskoirien silmät tulee olla virallisesti tutkittu ja todettu terveiksi perinnöllisistä silmäsairauksista sekä polvet tulee olla virallisesti tutkittu, yhdistelmän yhteenlaskettu polvitulos saa olla korkeintaan 2. Yhdistelmän sukusiitosaste saa olla enintään 6,25 % laskettuna 5 sukupolvella.

Pentueen vanhemmista vähintään toisella tulee olla normaali tulos prcd-PRA -geenitestistä. Myös vanhempiensa kautta normaali tulos (CBP) hyväksytään, kun koiran vanhemmat on tutkittu normaaleiksi ja niiden tulokset on toimitettu rotuyhdistykselle. Lisäksi rotuyhdistys suosittelee jalostuskoirilta otettavaksi sappihappotestin ja PLL-geenitestin tai MyDogDNA-terveyspassin. Lonkka-, lanneranka- ja selkäkuvausta suositellaan, jos koiran lähisuvussa on lonkka- tai selkävikoja, muutoksia lannerangassa tai koiralla on näihin vikoihin viittaavia oireita.

2. RODUN TAUSTA

Alkuperä ja käyttötarkoitus

Ensimmäinen amerikankarvatonterrieri Pipe's Josephine syntyi vuonna 1972 puhdasrotuiseen karvalliseen amerikanrottaterrieripentueeseen (Rat Terrier) Yhdysvaltojen Louisianassa.

Josephinen omistaja Edwin Scott alkoi tutkia karvattomuuden periytymistä. Josephine sai useita pentueita lähisukulaistensa kanssa. Ensimmäisessä pentueessa oli yksi karvaton narttu,

mutta siitä ei ollut jatkamaan sukua, seuraavissa pentueissa syntyi vain karvallisia pentuja. Vasta vuonna 1981 Josephine sai pentueen poikansa kanssa, johon syntyi 1 karvaton uros ja 1 karvaton narttu sekä 2 karvallista narttua. Tämä karvaton uros paritettiin kaikille sisaruksilleen, jolloin syntyi useita karvattomia pentuja ja tästä alkoi rodun jalostus. Vaikka Scott ei koskaan käyttänyt muita kuin rottaterriereitä kasvatusohjelmassaan, hänen aikeenaan oli aina pitää karvattomat koirat omana rotunaan.

Vuonna 1999 United Kennel Club tunnusti amerikanrottaterrierin ja karvattomat koirat rekisteröintiin UKC:iin rodun karvattomana variaationa. Amerikankarvatonterrieri hyväksyttiin omaksi rodukseen United Kennel Club:ssa 1.1.2004 ja American Kennel Club:ssa 1.1.2016. Pohjoismaiden Kennelunioni hyväksyi amerikankarvatonterrierin keväällä 2016 ja Suomen Kennelliitto hyväksyi rodun 15.6.2016. FCI ei ole vielä hyväksynyt rotua.

Amerikankarvatonterrieri ei karvattomuutensa takia sovellu erityisen hyvin alkuperäiseen käyttötarkoitukseen eli tuhoeläinten hävittämiseen, mutta rodun luonne vastaa hyvin pitkälti amerikanrottaterrierin luonnetta. Amerikankarvatonterrieri on pääasiassa seurakoira ja soveltuu hyvin moniin koiraharrastuksiin aktiivisen luonteensa ja koulutettavuutensa vuoksi.

Sukulaisrodut, joiden kanssa yhteinen kehityshistoria

Amerikankarvatonterrierin kantarotu amerikanrottaterrieri on kehitetty Yhdysvalloissa 1900-luvun alkupuolella eurooppalaisista terrieriroduista, joista on käytetty ainakin sileäkarvaista kettuterrieriä, manchesterinterrieriä, bullterrieriä ja jo sukupuuttoon kuollutta valkoista vanhaenglanninterrieriä (Old English White Terrier). Rotu kehitettiin hävittämään maatilan tuhoeläimiä. Koirien metsästysominaisuuksia ja nopeutta haluttiin parantaa 1910 - 1920-luvuilla risteyttämällä rotuun muun muassa beaglea, whippetiä ja italianvinttikoiraa. Lisäksi sileäkarvaisten kettuterrierien risteytyksiä jatkettiin ja koon pienentämiseksi käytettiin myös amerikankääpiökettuterrieriä. Amerikanrottaterrieriä ei ole jalostettu luolakoiraksi. Varsinaisia luolakoiria pidemmät jalat, pidempi selkä, syvempi rintakehä sekä muut rakenneominaisuudet tukevat amerikanrottaterrierin käyttötarkoitusta maan päällä metsästäväenä nopeana tuhoeläinten hävittäjänä. Amerikanrottaterrieri metsästä mm. rottia, jäniksiä ja sitä on käytetty apuna oravan metsästyksessä ilmoittamaan puussa olevista oravista. Maatalouden muuttumisen ja kemikaalien kehittymisen myötä amerikanrottaterrierin tarve tuhoeläinten hävittäjänä pieneni ja rotu harvinaistui. Nykyään amerikanrottaterrieri on lähinnä seura- ja harrastuskoira.

Ensimmäiset koirat Suomessa, koiramäärän kehitys

Ensimmäiset amerikankarvatonterrierit saapuivat Suomeen Yhdysvalloista huhtikuussa 2003, kaksi narttua ja yksi uros. Toukokuussa 2004 syntyi Suomen ja koko Euroopan ensimmäinen amerikankarvatonterrieripentue. Aluksi rodun harrastajat olivat pääasiassa muiden karvattomien rotujen harrastajia.

Vuoden 2009 lopussa Suomessa oli noin 200 amerikankarvatonterrieriä ja vuoden 2014 toukokuussa jo yli 550. Vuoden 2016 lopussa koiramäärä Suomessa oli n. 850 yksilöä. Koirat on aiemmin rekisteröity USA:han UKC:n ja AKC:n ylläpitämiin rekistereihin. Suomen Kennelliitto hyväksyi rodun 15.6.2016. Vuoden 2016 loppuun mennessä merkittiin 149 yksilöä Suomen Kennelliiton rekisteriin.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Nykyinen rotua harrastava yhdistys/järjestö ja aiemmat rotujärjestöt

Suomen Amerikankarvatonterrierit - Sakate ry:n perustamiskirja allekirjoitettiin 13.8.2005 ja yhdistys merkittiin yhdistysrekisteriin 17.3.2006. Yhdistys otti myös amerikanrottaterrierin rodukseen v. 2013, jolloin yhdistyksen nimi muutettiin muotoon Suomen

Amerikankarvatonterrierit ja Rottaterrierit ry, lyhenne Sakate, jota käytetään mm. nettisivujen osoitteessa. Yhdistyksen tarkoituksena on liittää yhteen kaikki amerikankarvatonterrieri- sekä amerikanrottaterrieriharrastajat ja -kasvattajat.

Yhdistys järjestää amerikankarvatonterrierejä ja -rottaterrierejä harrastaville jäsenilleen koiraharrastukseen liittyviä koulutuksia ja tapahtumia ja opastaa amerikankarvatonterriereistä ja -rottaterriereistä kiinnostuneita rotuihin liittyvissä asioissa. Sakate ry pyrkii kehittämään kasvatus- ja jalostustyössä tarvittavaa tietoutta hyvätasoisien koirankasvatuksen saavuttamiseksi.

Suomen Amerikankarvatonterrierit ja Rottaterrierit Ry hyväksyttiin Suomen Terrierijärjestön jäseneksi v. 2017.

Suomen Amerikankarvatonterrierit ja Rottaterrierit ry:n jäsenmäärä ja sen kehitys

vuosi	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
jäsen- määrä	22	38	65	64	84	97	87	133	139	128	109

Taulukko 1. Rotuyhdistyksen jäsenmäärän kehitys

Jalostusorganisaation rakenne ja jalostustoimikunnan tehtävät

Yhdistyksen hallitus toimii tällä hetkellä jalostustoimikuntana. Jalostustoimikunta päättää jalostussuosituksista, käsittelee ja myöntää kasvattajille heidän anomansa poikkeusluvut astutuksiin sekä ylläpitää pentuvälitystä, jonne hyväksytään yhdistyksen jalostussuositukset täyttävät pentueet. Pentuvälitykseen hyväksytyyn pentueen kasvattajan on oltava yhdistyksen jäsen.

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

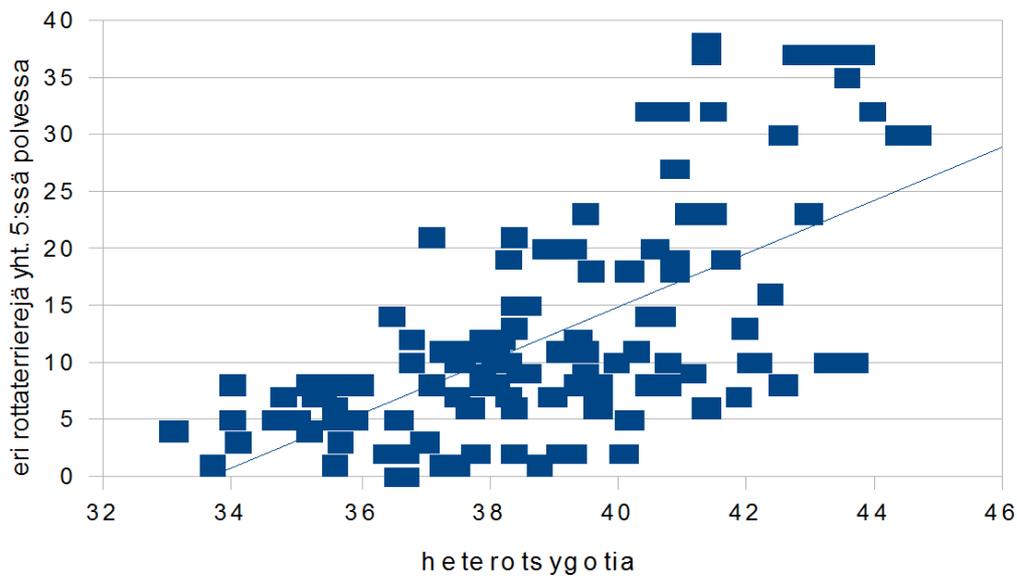
Rodun perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa sen geenimuotojen (alleelien) runsautta. Puhutaan myös jalostuspohjan laajuudesta. Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä elinvoimaa ja suojaa monen perinnöllisen vian ja sairauden puhkeamiselta. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmän kannalta. Immuunijärjestelmän geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin ja allergioihin. Jalostus ja perinnöllinen edistyminen ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua.

Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät haitalliset mutaatioalleelinsa vähitellen koko rotuun, jolloin jostakin yksittäisestä mutaatiosta saattaa syntyä rodulle uusi tyyppivika tai -sairaus. Vähitellen on vaikea löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä mutaatiota ole.

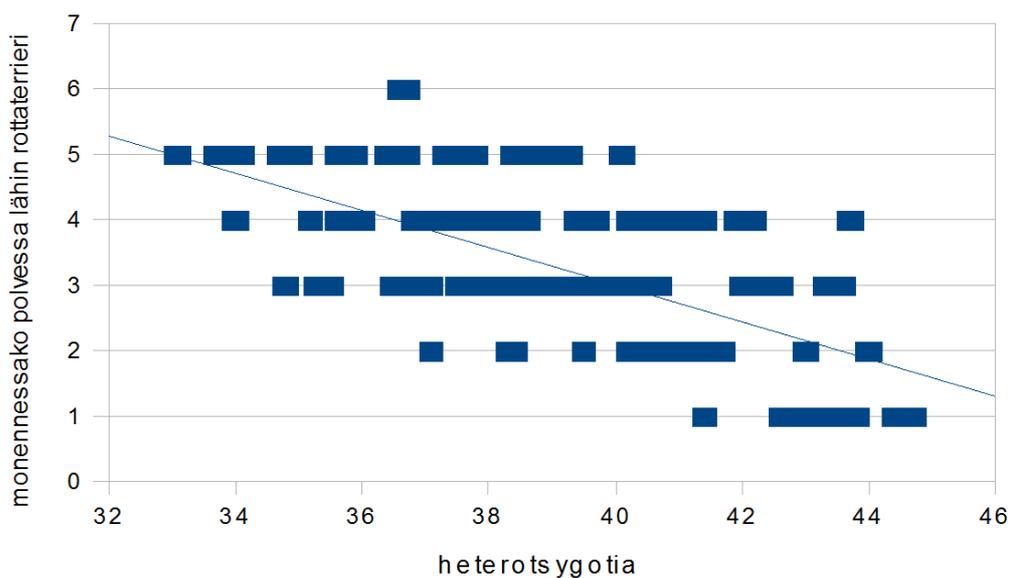
Ihannetilanteessa jalostukseen käytetään koiria tasaisesti rodun kaikista sukulinjoista. Monimuotoisuutta turvaava suositus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa enintään 5 % ja suurilukuisissa enintään 2-3 % laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimäärästä. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana yhteensä 1000 koiraa, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalle kuin 20-50 koiralle. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4-6 % laskettuna neljän vuoden rekisteröinneistä.

(Lähde: <http://www.kennelliitto.fi/perinnollinen-monimuotoisuus-ja-jalostuspohja> MMT Katariina Mäki 5.8.2013)

Amerikankarvatonterrierin populaatio on osittain avoin, sillä roturisteytyksiä amerikanrottaterrieriin tehdään vielä säännöllisesti. Amerikanrottaterrierin kanta on paljon amerikankarvatonterrieriä laajempi ja roturisteytyksien ansiosta rotuun saadaan uusia geneejiä, jotka ovat osaltaan ehkäisemässä monimuotoisuuden vähenemistä. Yhdistys on saanut 124:lta amerikankarvatonterrieriltä MyDogDNA-tulokset ja näistä tuloksista voi selvästi nähdä, että roturisteytykset nostavat monimuotoisuutta, heterotsygotia korreloi tilastollisesti erittäin merkittävästi sekä sen kanssa, kuinka lähellä rottaterrieri on sukupuussa että sen kanssa kuinka paljon sukutaulussa esiintyy eri rottaterrierejä. (ks. Kuvaaja 1 ja 2) Heterotsygotia korreloi erittäin merkittävästi myös 5 ja 9 polven sukusiitosten kanssa. Amerikankarvatonterrierin heterotsygotian mediaani on 38,6% , vaihteluväli on 33,1 – 44,7, kun kaikkien koirien mediaani on 34,7% (5/2017).

Kuvaaja 1. Heterotsygotian ja sen kuinka paljon 5 polven sukutaulussa esiintyy eri amerikanrottaterrierejä korrelaatio. Korrelaatio 0,64, p-arvo <0,001

Kuvaaja 2. Heterotsygotian ja sen kuinka monennessa polvessa esiintyy lähin amerikanrottaterrieri korrelaatio. Korrelaatio -0,62, p-arvo <0,001

4.1.1 Rekisteröinnit Suomessa

	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004
Pennut (kotim.)	124	131	105	108	54	56	52	49	19	34	22	12	4
Tuonnit	5	6	17	20	18	10	11	10	13	20	5	3	6
Rekisteröinnit yht.	129	137	122	128	72	66	63	59	32	54	27	15	10
Pentueet	24	25	21	22	12	15	12	12	6	9	6	4	1
Pentuekoko	5,17	5,24	5	4,91	4,5	3,73	4,33	4,08	3,17	3,78	3,67	3	4
Kasvattajat	13	12	10	14	9	10	12	7	5	7	2	3	1
Jalostukseen käytetyt eri urokset													
- kaikki	19	23	17	20	11	15	11	7	6	7	4	1	1
- kotimaiset	8	11	8	13	5	7	4	2	3	5	0	0	0
- tuonnit	11	12	9	7	6	8	7	5	3	2	4	1	1
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	3v 8kk	2v 11kk	2v 9kk	2v 11kk	3v	2v 4kk	2v 11kk	2v 1kk	2v 1kk	2v	1v 4kk	1v 3kk	1v 5kk
Jalostukseen käytetyt eri nartut													
- kaikki	24	25	21	22	12	15	12	12	6	9	6	4	1
- kotimaiset	13	12	10	9	4	6	3	5	4	2	1	0	0
- tuonnit	11	13	11	13	8	9	9	7	2	7	5	4	1
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	2v 11kk	3v 2kk	2v 10kk	2v 11kk	2v 9kk	3v 1kk	2v 11kk	2v 11kk	2v 9kk	2v 3kk	2v 4kk	1v 9kk	1v 3kk
Isät/emät	0,79	0,92	0,81	0,91	0,92	1	0,92	0,58	1	0,78	0,67	0,25	1
Sukusiitosprosentti	0,83	1,76	0,77	1,26	1,38	1,69	1,35	1,75	2,8	1,49	1,74	1,94	6,36

Taulukko 2. Vuositolasto – rekisteröinnit

Rekisteröintimäärät Suomessa

Rekisteröintimäärät ovat tilastossa vielä UKC/AKC rekisteröintejä, koska tilastot ovat ajalta ennen Kennelliiton hyväksyntää. Yhdistys on pitänyt kirjaa koko ajan rodun tilanteesta. Rodun rekisteröintimäärät ovat koko ajan nousseet tasaisesti, hieman sahaten, mutta trendi on selvästi noususuhdanteinen. Viimeiset 4 vuotta (2013-2016) pentuja on syntynyt yli 100 yksilöä vuodessa ja kokonaisrekisteröintimäärät ovat olleet yli 120 yksilöä vuodessa. Tätä ennen pentuja syntyi vain n. 50 yksilöä vuodessa (2009-2012) ja kokonaisrekisteröintimäärät olivat n. 60-70 yksilöä vuodessa.

Jakautuminen linjoihin

Rotu ei ole jakautunut selkeästi eri linjoihin. Rotu on niin nuori, että yhteiset koirat ovat yllättävän lähellä eri koirien sukutauluissa.

Tuontikoirien vuosittainen lukumäärä

Ensimmäisinä vuosina koiria tuotiin muutamia vuosittain, kunnes v. 2007 tuonteja oli jo 20. Sen jälkeen tuontimäärä oli 10-20 koiraa vuodessa. Vuonna 2015 tuonnit romahtivat ja kahtena viime vuonna tuonteja on ollut enää 5-6 vuodessa. Alussa kesti luonnollisesti muutaman vuoden, että tietoisuus rodusta lisääntyi, sen jälkeen kysyntä Suomessa oli paljon tarjontaa suurempaa, mistä johtuen moni haki koiran lemmikiksi ulkomailta. Myös kaikki kasvattajat hankkivat eri sukuja ulkomailta, kunnes tultiin vaiheeseen, että Suomessa on jo lähes kaikki mahdolliset suvut ja tarjontaa on todella hyvin. Myös kasvattajat hankkivat koiria nyt enemmän Suomesta kuin ulkomailta, Suomessa on laadukkaita koiria ja eri sukuja löytyy suht helposti.

Rodun jalostusurosten ja -narttujen ikä

Jalostukseen käytettyjen koirien iät olivat alkuvuosina kovin matalia, keskimäärin reilu vuosi - alle 2 vuotta. Useita uroksia käytettiin jopa alle vuoden ikäisinä ja narttuja vain hieman yli 1-vuotiaina. Hiljalleen iät ovat nousseet sekä nartuilla että uroksilla. Vuonna 2016 urosten keskimääräinen jalostuskäytön ikä oli jo 3 v 8 kk ja nartuilla 2 v 11 kk. Tämä on tässä vaiheessa aika luonnollinen kehityssuunta. Alussa koiria oli vähän ja suurinta osaa käytettiin vasta ensimmäistä kertaa, myöskään mitään suosituksia koiran käyttöiästä ei ollut. Nyt meillä on vanhempiakin koiria, joita käyttää, ja yhdistyksen suositusten mukaan narttujen on oltava vähintään 1 v 6 kk pentujen syntyessä ja urosten vähintään 1 v, joten keski-ikä on noussut. Mitä vanhempana koiria käytetään, sitä enemmän niiden ja niiden sukulaisten terveydestä tiedetään, mikä on rodun parasta ajatellen erittäin tärkeää.

Tietoa sukusiitoksesta

Sukusiitosaste tai -prosentti on todennäköisyys sille, että satunnaisesti valittu geenipari sisältää geenistä kaksi samaa alleelia (versiota), jotka ovat molemmat peräisin samalta esivanhemmalta. Saman esivanhemman tietty alleeli on siis tullut koiralle sekä isän että emän kautta. Tällainen geenipari on homotsygoottinen ja identtinen. Ilman sukusiitosta suurin osa yksilöiden geenipareista on heterotsygoottisia, jolloin haitalliset, usein resessiiviset, alleelit pysyvät vallitsevan, normaalin alleelin peittäminä.

Koiran sukusiitosaste on puolet sen vanhempien välisestä sukulaisuussuhteesta. Isä-tytär-parituksessa jälkeläisten sukusiitosaste on 25 %, puolisisarparituksessa 12,5 % ja serkusparituksessa 6,25 %. Sukusiitos vähentää heterotsygoottisten geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa sukusiitosasteen verran, joten esimerkiksi puolisisarparituksessa

jälkeläisten heterotsygotia vähenee 12,5 %. Myös todennäköisyys haitallisten resessiivisten ongelmien esiintuloon on puolisisarparituksessa 12,5 %.

Sukusiitos ei periydy. Jos koiran vanhemmat eivät ole keskenään sukua, pentujen sukusiitosaste on nolla.

Koirilla on rotuja muodostettaessa käytetty runsaasti sukusiitosta. Sukusiitoksella pyritään tuottamaan tasalaatuisia ja periyttämismuutoksia eläimiä. Jos huonot alleelit esiintyvät kaksinkertaisina sukusiitoksen ansiosta, niin mikseivät hyvätkin. Toisaalta sukusiitetty eläin siirtää vain puolet perimästään jälkeläisilleen, jolloin edulliset homotsygoottiset alleeliyhdistelmät purkautuvat. Lisäksi jokainen yksilö kantaa perimässään useita haitallisia alleeleja, joiden todennäköisyys tulla esiin jälkeläisissä kasvaa sukusiitoksen myötä, joten turvallisia sukusiitosyhdistelmiä ei ole.

Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikutusten alkavan näkyä eläimen sukusiitosasteen ylittäessä 10 %. Silloin todennäköisyys hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen kasvaa ja nähdään esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia, pentukuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdusalttiutta. Ilmiötä kutsutaan sukusiitostaantumaksi. Jos sukusiitosaste kasvaa hitaasti monen sukupolven aikana, haitat ovat pienemmät kuin nopeassa sukusiitoksessa eli lähisukulaisten yhdistämisessä.

Sukusiitosasteen suuruus riippuu laskennassa mukana olevien sukupolvien määrästä, joten vain sellaisia sukusiitosasteita voi verrata keskenään, jotka on laskettu täsmälleen samalla sukupolvimäärällä. Jalostuksessa suositellaan neljän-viiden sukupolven perusteella lasketun sukusiitosasteen pitämistä alle 6,25 %.

(Lähde: <http://www.kennelliitto.fi/sukusiitos> MMT Katariina Mäki 5.8.2013 (päivitetty 13.1.2016))

Rodun vuosittainen sukusiitosaste

Sukusiitosasteen vuosittainen keskiarvo on saatu rodun pienuudesta huolimatta pysymään hyvin alhaisena. Yhdistys on puhunut paljon geenipoolin pienuudesta ja sen laajentamisen tärkeydestä ja selkeästi viesti on mennyt perille, kasvattajat pyrkivät jalostuksessa hyvin mataliin sukusiitosprosentteihin. Sukusiitosprosentit on laskettu 5 polvella

Koirasuku-ohjelmalla. Pääsääntöisesti kaikkien koirien sukupuun tiedossa, vain joillain harvoilla puuttuu yksittäinen koira sukupuusta, joten sukusiitoksia voidaan pitää luotettavina.

Ensimmäisen pentueen sukusiitos vuonna 2004 oli 6,36 %, sen jälkeen joka vuosi sukusiitoksen keskiarvo on ollut alle 2 % paitsi vuonna 2008, kun se oli 2,8 %. Kahtena vuotena sukusiitoksen keskiarvo on ollut jopa alle 1 %, vuonna 2016 se oli 0,83 %, pentueita oli 24, ja vuonna 2014 se oli 0,77 %, pentueita oli 21. Rotuyhdistyksen suositus on, ettei sukusiitos olisi yli 6,25 % 5 polvella laskettuna.

4.1.2 Jalostuspohja

	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Per sukupolvi (4 vuotta)										
- pentueet	92	80	70	61	51	45	39	33	25	20
- jalostukseen käytetyt eri urokset	60	56	51	46	35	34	27	19	15	11
- jalostukseen käytetyt eri nartut	68	58	53	46	39	36	31	26	17	13
- isät/emät	0,88	0,97	0,96	1	0,90	0,94	0,87	0,73	0,88	0,85
- tehollinen populaatio	86,8	76,4	69,8	61,3	50,1	47,1	39,4	30,9	21,7	16,3

Taulukko 3. Jalostuspohja per sukupolvi

Isät/emät -luku

Isien ja emien suhde on laskettu sukupolvittain (4 vuotta) 10 viime vuoden ajalta. Luku on vaihdellut välillä 0,73-1. Viimeisen kuuden vuoden sukupolvittainen isät/emät -luku on ollut joka vuosi yli 0,90 paitsi vuonna 2016, jolloin se oli hieman alle (0,88). Lukuja voidaan pitää erittäin hyvinä ottaen vielä huomioon rodun pienuuden ja jalostuskoirien vähäisen määrän varsinkin alkuvuosina. Jatkossakin on tärkeää, että isät/emät -luku pidetään mahdollisimman suurena, jotta rodun perinnöllistä vaihtelua saadaan säilymään tehokkaasti.

Tietoa tehollisesta populaatiokoosta

Mitä suurempi rodun tehollinen populaatiokoko on, sitä paremmin perinnöllinen vaihtelu säilyy rodussa. Pieni tehollinen koko tarkoittaa nopeaa sukusiitoksen lisääntymistä.

Tehollinen koko on aina pienempi kuin rodun yksilöiden lukumäärä.

Tehollinen populaatiokoko on laskennallinen arvio rodun perinnöllisestä monimuotoisuudesta. Yksinkertaistaen voidaan sanoa, että tehollinen populaatiokoko kertoo, kuinka monen yksilön geenimuotoja tietyssä rodussa tai kannassa on. Esimerkiksi lukema 50 tarkoittaa, että rodun sukusiitosaste kasvaa yhtä nopeasti kuin jos rodussa olisi 50 tasaisesti jalostukseen käytettyä, keskenään eri sukuista koiraa. Mitä pienempi tehollinen koko on, sitä nopeammin rodun sisäinen sukulaisuus kasvaa ja perinnöllinen vaihtelu vähenee. Samalla sukusiitoksen välttäminen vaikeutuu.

Paras tapa säilyttää perinnöllistä vaihtelua ja estää perinnöllisten sairauksien kasaantuminen on välttää yksittäisen yksilön runsasta jalostuskäyttöä. Eräs suositus jalostuseläinten minimimäärästä on 25 lisääntyvää urosta ja 50 narttua, jotka eivät ole keskenään läheistä

sukua, eli joilla ei ole yhteisiä sukulaisia kolmen tai neljän sukupolven etäisyydellä. Tämä vastaa tehollista kokoa 67. Nykytiedon mukaan tehollisen koon tulisi lyhyellä aikavälillä olla vähintään 100 ja pitkällä aikavälillä paljon tätä isompi, jopa tuhat yksilöä, jotta sukulaistumisesta johtuva sukusiitos ei rappeutta rotua. Useimmilla koiraroduilla tähän pitkän aikavälin tavoitteeseen ei päästä, joten tulevaisuudessa tarvitaan ennen pitkää risteytyksiä. Jos rodun tehollinen koko on alle 50, rotu on kriittisessä tilassa, jossa geenimuotoja häviää niin nopeasti, ettei luonto pysty tasapainottamaan tilannetta.

Paras tapa pitää tehollinen koko mahdollisimman suurena on käyttää rodun koiria ja sukulinjoja jalostukseen mahdollisimman laajasti ja huolehtia, että koirien jälkeläismäärät pysyvät tasaisina. Toisaalta suurimmalla osalla roduista on kantoja myös ulkomailla, jolloin voi olla mahdollista tuoda maahanme ”uutta verta”.

(Lähde: <http://www.kennelliitto.fi/tehollinen-populaatiokoko> MMT Katariina Mäki 31.10.2013, päivitetty 14.1.2016)

Rodun tehollinen populaatiokoko

Amerikankarvatonterioiden tehollinen kannankoko (N_e) on laskettu kaavalla $N_e = 4 * N_m * N_f / (2 * N_m + N_f)$, jossa N_m on siitokseen käytettyjen urosten ja N_f siitokseen käytettyjen narttujen lukumäärä. Laskelmissa tehollista populaatiokokoa tarkastellaan sukupolvittain ja sukupolven pituudeksi on määritelty neljä vuotta. Laskukaavaan liittyy oletus, että pariutuminen on satunnaista, eikä valintaa eläimien välillä ole. Koska koirien kasvatuksessa oletukset eivät toteudu, ovat saadut lukuarvot yliarvioita ja siksi niihin tulee suhtautua vain suuntaa antavasti.

Tehollinen populaatiokoko tulisi olla vähintään yli 50, jotta rodussa säilyy tarpeeksi erilaisia geeniversioita eli rodun monimuotoisuus säilyy. Suositus tehollisen populaatiokoon arvoksi on lyhyellä aikavälillä 100 ja pitkällä aikavälillä jopa suurempi. Amerikankarvatonterrierin tehollinen populaatiokoko ylitti 50 vuonna 2012. Sen jälkeen tehollinen populaatiokoko on ollut vuosittaisessa kasvussa aina viimeiseen tarkasteluvuoteen 2016 asti. Tehollinen populaatiokoko ei ole vielä ylittänyt suositeltua lukuarvoa 100. Paras luku on saavutettu viimeisimmän vuoteen 2016 päättyvän sukupolven aikana (86,8). On kuitenkin todennäköistä, että 100:n raja rikkoutuu jopa jo seuraavalla JTO:n tarkastelukaudella rodun vielä yleistyessä. Tehollisen populaatiokoon kasvun, luvusta 16,3 lukuun 86,8 kymmenen vuoden tarkastelujaksolla, selittää rodun yleistymisen Suomessa. Oletettavaa on, että kun rodun kysyntä vakiintuu tietylle tasolle, tehollisen populaatiokoon kasvu myös vähenee.

Tehollista populaatiokokoa voi arvioida myös niin, että sitä verrataan sukupolven aikana käytettyjen eri sukuisten urosten määrään. Urosten määrä kerrotaan neljällä ja saatua lukuarvoa verrataan teholliseen populaatiokokoon. Urosten määrän tulisi pysyä tehollista populaatiokokoa suurempana. Amerikankarvatonterioiden nelinkertainen eri jalostukseen käytettyjen urosten määrä on jokaisena tarkasteluvuonna suurempi kuin tehollisen populaatiokoon arvo. Tähän tarkastelutapaan liittyy kiinteästi eri urosten käytetty lukumäärä, joka amerikankarvatonterrieriden jalostuksessa on ollut hyvä.

Amerikankarvatonterrierien tehollisen populaatiokoon voidaan todeta olevan hyvä molemmilla tarkastelutavoilla.

Uros	Synt.vuosi	2004-2016		Toisessa polvessa	
		Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1 BlueGKs Playing With Fire	2011	4	29	1	5
2 Grand Animal Eros @ Sarantais	2009	4	25	7	34
3 Sundial Cappuccino	2011	5	24	1	6
4 Sarantais Ljuvliga Linus	2010	3	20	0	0
5 Prince Amadeo	2012	3	19	3	13
6 Flinthill's Crouching Heartbeat	2007	3	18	10	47
7 Cohills Who Whiz It @Bur-Way (RT)	2013	3	18	1	4
8 Wudnshu's Bushyfur Andy	2004	4	17	5	18
9 Sarantais Black Pepper	2011	3	17	1	7
10 Bentley Bubby Punto Valentino	2007	5	16	1	6
11 Kidd K's Red Arrow	2009	3	15	6	35
12 Flinthill's Roustabout Rascal	2005	4	15	7	22
13 Kidd K's Finn Again	2010	4	15	0	0
14 Nudus Canis Nabu	2011	2	13	7	31
15 Arpeggio Pantha Rei	2010	2	13	3	15
16 Ramirez Sunsation Patriot (RT)	2013	3	13	3	14
17 Kidd K's Chocolate Nobility	2012	3	13	0	0
18 Vikingbull Egon Af Eldsberga	2013	3	13	0	0

Taulukko 4. Viimeisen 13 vuoden aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt urokset

25 urosta on käytetty tuottamaan 50 % ajanjakson (2004-2016) pennuista. Kaikkiaan ajanjakson aikana on käytetty 96 eri urosta.

narttu	Synt.vuosi	2004-2016		Toisessa polvessa	
		pentueita	pentuja	pentueita	pentuja
1 Peritos Mona Lisa @ Sarantais	2008	3	24	2	12
2 Bur-Way Magical Soul	2012	3	24	2	11
3 Wudnway Jacklyn	2010	3	19	5	21
4 Ozark's Salsa	2010	3	18	6	29
5 Sarantais Mercy And Truth	2009	3	17	3	17
6 WMK's Have Mercy	2003	4	16	13	54
7 Arwen Dream Centia	2005	3	16	10	45
8 Wudnway Aida	2006	3	16	6	22
9 WMK's Little Oak Dynali	2012	2	15	0	0
10 Kidd K's Angel of Mine	2008	2	13	8	50
11 Casiopeia Marcus Urlandus	2010	3	13	4	12
12 Fairytale Kingdom Belinda	2012	2	13	0	0
13 Wudnway Coco Chanel	2011	2	13	0	0
14 Lar-Mon's Valentina N Finland	2003	3	12	6	21
15 Bay's Bushyfur F'Chowichan	2007	3	12	4	18
16 Sarantais & Lupaus First Kiss	2009	2	11	5	24
17 Poochville's Breezy Haiku	2010	2	11	5	17
18 Wudnshu's Maple Syrup	2007	2	11	2	12
19 Wudnshu's Bikini Bottoms	2004	2	11	4	5
20 Bur-Way La Mome Piaf	2012	2	11	0	0

Taulukko 5. Viimeisen 13 vuoden aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt nartut

Jalostuskoirien käyttömäärät

Koiria on käytetty jalostukseen hyvin maltillisesti. Yhtään matadoria ei löydy.

Suositus jälkeläisten maksimimääräksi pienilukuisissa roduissa on korkeintaan 5 % neljän vuoden ajanjaksolla rekisteröidyistä koirista. Rodussa koirien määrä on voimakkaasti kasvanut vuosien mittaan, joten jälkeläisten maksimimäärän suositusluku on laskettu 4 viime vuoden rekisteröinneistä, joita oli yhteensä 516. Tästä laskettu suositus maksimijälkeläismääräksi on 26. Yli 26 jälkeläistä on vain yhdellä uroksella eikä yhdelläkään

nartulla. Voidaan sanoa, että tilanne rodussa on tältä osin tällä hetkellä erittäin hyvä. Koiria käytetään suhteessa populaation määrään esimerkillisen hyvin.

Jalostuskoirien keskinäinen sukulaisuus

Viimeisen 13 vuoden aikana jalostukseen eniten käytettyjen urosten ja narttujen listoilla suurin osa koirista on tuonteja eivätkä näin ole hyvin läheistä sukua keskenään. 18 eniten käytetystä uroksesta vain 3 on syntynyt Suomessa. Vihreällä merkityt Grand Animal Eros @ Sarantais sekä Sarantais Black Pepper ovat isä ja poika, kuten myös sinisellä merkityt Kidd K's Red Arrow sekä Sarantais Ljuvliga Linus. 20 eniten käytetyn nartun listalla on vain 4 Suomessa syntyntä. Punaisella merkityt WMK's Have Mercy sekä Sarantais Mercy And Truth ovat äiti ja tytär kuten myös lilalla merkityt Arwen Dream Centia sekä Sarantais & Lupaus First Kiss. Ruskealla merkitty Bay's Bushyfur F'Cowichan on Fairytale Kingdom Belindan täti.

4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa

Rodun kotimaassa Yhdysvalloissa amerikankarvatonteriireitä on muutamien yhdysvaltalaiskasvattajien arvion mukaan n. 5000-8000 yksilöä. Tarkkaa lukumäärää ei ole tiedossa, sillä Yhdysvalloissa eri rekisterit eivät kerro rekisteröintimääriä. Euroopassa koiria on ainakin Ruotsissa, Saksassa, Venäjällä, Norjassa, Virossa, Tsekeissä, Slovakiassa, Ranskassa, Iso-Britanniassa, Italiassa, Sveitsissä, Unkarissa, Hollannissa ja Belgiassa. Rotuyhdistys arvioi, että Euroopassa on yhteensä n. 3000-4000 amerikankarvatonteriiriä. Maailmassa rotua on arvioiden mukaan yhteensä n. 10000 koiraa. Euroopassa rotu on Suomen lisäksi hyväksytty kansallisesti ainakin Norjassa, Ruotsissa, Slovakiassa, Tsekissä, Ukrainassa, Valko-Venäjällä ja Venäjällä.

Täysin poikkeavia populaatioita ei Suomen ulkopuolelta löydy. Jonkin verran eroavaisuuksia populaatioissa on, mutta tarkastelemalla sukutauluja viisi polvea tai hieman enemmän taaksepäin niin samat linjat kaikkien koirien takaa löytyvät. Vain tekemällä amerikanrottaterrieristeytyksiä voidaan tuoda rotuun uutta verta. Näistä risteytyksistä syntyvät pennut tuovat rodun perimään arvokkaan lisän.

4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta

Rodun jalostuspohjan laajuus

Suomessa rodun keskimääräinen sukusiitosprosentti on hyvin alhainen, lähes joka vuosi alle 2, parina vuonna jopa alle 1. Isien ja emien suhde laskettuna sukupolvittain on vaihdellut viimeisen 10 vuoden aikana välillä 0,73-1. Rodun tehollinen populaatiokoko ylitti 50 vuonna 2012 ja on sen jälkeen vuosittaisessa kasvussa aina viimeiseen tarkasteluvuoteen 2016 asti, jolloin se oli 86,8. Myös nelinkertainen eri jalostukseen käytettyjen urosten määrä on jokaisena tarkasteluvuonna suurempi kuin tehollisen populaatiokoon arvo. Jalostuskoirien käyttömäärät ovat hyvin maltillisia eikä matadorikäyttöä esiinny. Eniten käytetyt koirat ovat pääasiassa tuonteja, koiria on käytetty melko tasaisesti eri suvuista. Myös roturisteytyksiä on tehty 16 eri yhdistelmää geenipoolin laajentamiseksi ja koiria on tuotu yhteensä 146 yksilöä muista maista toukokuun 2017 loppuun mennessä.

Suomessa amerikankarvatonteriirejä on tällä hetkellä (5/2017) n. 860 yksilöä (lähde yhdistyksen oma tietokanta), mutta näistä Suomen Kennelliiton rekisterissä vasta n. 250. Viimeiset 4 vuotta (2013-2016) kokonaisrekisteröintimäärät eri rekistereihin ovat olleet yli 120 yksilöä vuodessa. Rekisteröintimäärät ovat olleet jatkuvassa kasvussa ja Suomen kanta

on keskimäärin vielä hyvin nuorta. Maailmanlaajuisesti rodun yksilöitä on karkean arvion mukaan n. 10000.

Suomessa jalostuspohjan laajuus on tällä hetkellä hyvä. Rodun kasvattajat ovat onnistuneet hyvin pitämään koirien käytön järkevänä ja sukusiitoksen pienenä vaikka rodun populaatio on pieni. Varsin lyhyessä ajassa tehollinen populaatiokoko on saatu nousemaan jo lähelle sataa.

Tärkeimmät jalostuspohjaa kaventavat tekijät

Rodun hyväksyminen Suomen Kennelliittoon voi huonossa tapauksessa karsia mahdollisia jalostuskoiria, sillä monet eivät rekisteröi lemmikkejään ja vaikka rotuunottoon olisi pitkäänkin mahdollisuus, se voi silti olla joillekin kynnyks - on helpompi käyttää koira, joka on jo rekisteröity. Tämän pullonkaulan minimoimiseksi toivoisimme, että rekisteri pysyy vielä pitkään auki ja rotuunotto mahdollisena.

Toinen huono skenaario on, että näyttelyistä johtuen joitakin hyvin menestyneitä koiria aletaan käyttää liikaa suhteessa populaatioon.

Jälkeläismäärään perustuva PEVISA-ohjelma

Jälkeläismäärä ei kuulu rodun PEVISA-ohjelmaan

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

Rodun esi-isät on jalostettu pyydystämään rottia ja muita tuhoeläimiä, ja voimakas saalistusvietti on edelleen tallella. Amerikankarvatonterrierin nykyinen käyttötarkoitus on seurakoira. Rotumääritelmän kohdassa Käyttäytyminen / luonne kerrotaan: Vilkas, valpas, utelias, älykäs ja helposti koulutettava. Oikein koulutettuna ja sosiaalistettuna amerikankarvatonterrieri kiintyy voimakkaasti omistajiin ja perheeseensä ja on erinomainen seuralainen. Se nauttii ihmisten seurasta ja osallistuu innokkaasti perheen kaikkiin toimiin.

4.2.2 Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. -linjoihin

Rotu ei ole jakaantunut linjoihin eri ominaisuuksien suhteen. Eri suvuissa on luonteiltaan erityyppisiä koiria, joka kertoo lähinnä siitä, että luonneominaisuudet ovat periytyviä. Rodun jakautuminen eri linjoihin vaatisi kasvattajilta määrätietoista jalostustyötä ja tiettyjen ominaisuuksien suosimista usean sukupolven ajan. Amerikankarvatonterrierillä ei ole suurta riskiä eri linjoihin jakaantumisesta, sillä rodun edustajalta vaaditut harrastus- ja luonneominaisuudet eivät sulje pois koiran näyttelymenestystä. Suurin riski linjojen eriytymiselle on erittäin pienikokoisten, jopa 3-4 kiloisten, kääpiökoiramaisten koirien jalostus, mikä vaatii kasvattajalta jalostuskoirien tiukkaa valintaa tyyppin vakiinnuttamiseksi. Tämän tyyppiset koirat eivät ole rodunomaisia eivätkä niiden ominaisuudet palvele näyttely- tai harrastustoimintaa. On tärkeää, että yksittäisten kasvattajien omat rodunomaisuuden vastaiset tyyppimieltymykset eivät muodosta rodun sisälle eri linjoja, vaan rodun jalostuksessa taustalla on yhteinen halu pyrkiä rodunomaiseen "ihannekoiraan".

4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttööminäisyyksien testaus ja/tai kuvaus

PEVISA:an ei ole sisällytetty luonnetta/käyttäytymistä.

4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Amerikankarvatonterrieri on energinen, utelias ja älykäs koira, joka on helposti koulutettavissa. Suomessa rodun luonteet vastaavat suurimmilta osin tätä kuvausta. Vaikka Suomen populaatiossa suurin osa koirista on reippaita ja avoimia, myös joitakin arkoja ja varautuneita yksilöitä löytyy. Koira-aggressiivisuutta on myös tavattu. Arkuus tai liiallinen varautuneisuus ovat ristiriidassa rodun käyttötarkoituksen, seura- ja harrastuskoirana toimimisen, kanssa. Amerikankarvatonterrierin tulee olla luonteeltaan sellainen, että se täyttää yhteiskunnan odotukset sekä maalla että kaupungissa.

Populaation koirissa esiintyy jonkin verran liian pehmeitä luonteita.

Amerikankarvatonterrierin tulisi olla kova tai hieman pehmeä. Liiallinen pehmeys voi hankaloittaa arkielämää. Rodussa on tavattu myös arkuutta, joka voi vaikuttaa alentavasti koiran toimintakykyyn. Terävyys vaihtelee suuresti rodun sisällä. Amerikanrottaterrierin alkuperäiseen käyttötarkoitukseen kuuluu varsin suuri terävyys, joka seurakoiralle ei ole suotava ominaisuus. Hyvä, käyttötarkoitukseen soveltuva luonne on seura- ja harrastuskoiran tärkein ominaisuus terveyden ohella. Näihin onkin jalostuksessa ja jälkeläisten arvioinnissa kiinnitettävä erityistä huomiota.

Luonnekysely

Rotuyhdistys on tehnyt keväällä 2017 terveys- ja luonnekyselyn rodun omistajille. Tähän saatiin vastauksia 146 koirasta, näistä uroksia 63 ja narttuja 83. Kysely oli suunnattu kaikille yli 1-vuotiaille amerikankarvatonterriereille.

Luonteen osalta pyydettiin arvioimaan koiran pelkoa tai aggressiivisuutta erilaisissa tilanteissa asteikolla 1-5, sekä valitsemaan koiran luonnetta parhaiten kuvaavia sanoja.

Luonnetta kuvailevat sanat olivat: leikkisä 76,7 %, valpas 66,4 %, älykäs 62,3 %, sosiaalinen 61 %, vilkas 49,3 %, rohkea 45,9 %, pehmeä 43,8 %, rauhallinen 39,7 %, itsepäinen 34,2 %, herkkähaukkuinen 31,5 %, epävarma 21,9 %, impulsiivinen 21,9 %, arka 18,5 %, kova 13 %, laiska 6,8 %.

Luonnetesti ja MH-luonnekuvaus

Koiria ei ole vielä luonnetestattu eikä MH-luonnekuvattu.

Jalostustarkastus

Ei ole vielä tehty.

Näyttelyt

Näyttelyissä saatuja arvioita koirien luonteesta ja käyttäytymisestä: Miellyttävä käytös, Iloinen ja ulospäinsuuntautunut, Ihastuttava luonne, Esiintyy iloisesti, Esiintyy mallikelpoisesti, Erinomainen luonne.

Sukupuolten väliset erot

Rodulla ei ole suuria sukupuolten välisiä eroja käyttäytymisessä.

4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet

Rodun alkuperäinen käyttö

Kantarodun alkuperäinen käyttötarkoitus oli toimia tuhoeläinten hävittäjänä ja pienriistan metsästyskoirana. Amerikankarvatonterrierin käyttötarkoitus on nykyään seurakoira, ominaisuuksiensa vuoksi se sopii erittäin hyvin myös harrastuskoiraksi.

Käyttöominaisuuksien säilyttäminen

Amerikankarvatonterrierin luonne ja rakenne on säilytettävä sellaisena, että rotu soveltuu monipuolisesti eri harrastuslajeihin. Rakenteen osalta on tärkeää keskittyä kokonaisuudessaan terveen, rotumääritelmän mukaisen rakenteen jalostamiseen, ei yksityiskohtiin, kuten kokoon tai tiettyyn väriin. Varsinkin hyvin pieni koko voi haitata koiran harrastuskäyttöä.

Vertailu rodun kotimaahan ja muihin tärkeisiin maihin

Rodun kotimaassa USA:ssa amerikankarvatonterrierit ovat pääasiassa seurakoiria, mutta monet koirat osallistuvat myös harrastuslajeihin, esimerkiksi viehejuoksuun suoralla radalla, maastajuoksuun ja agilityyn.

Kokeet

Ennen rodun virallistamista kolme amerikankarvatonterrieriä on aloittanut kilpailemisen agilityn mini-luokassa x-rotuisena. Kaksi koirista nousi nopeasti 3-luokkaan. Toisella koirista on 3-luokasta SERT-A. Kolmas koira siirtyi rodun virallistamisen myötä jatkamaan 1-luokassa kisaamista amerikankarvatonterrierinä x-rodun sijaan. Virallistamisen jälkeen agilityssa on jo aloittanut kisaamaan kaksi muutakin koiraa, ne kisaavat luokissa medi-1 ja medi-2. Agility on suosittu harrastus rodun parissa ja kisakoiria tulee varmasti jatkossa vielä paljon.

Tottelevaisuuskokeeseen on osallistunut yksi koira ennen rodun virallistamista x-rotuisen asemassa. Koira on saavuttanut alokasluokassa koulutustunnuksen TK1, voittaen luokkansa näissä kolmessa kokeessa. Koiralla on myös AVO1-tulos.

Yhdellä koiralla on rally-toko-kilpailuista ennen rodun hyväksyntää hyväksytty tulos alokasluokasta. Virallistamisen jälkeen rally-toko-kilpailuihin on osallistunut kaksi koiraa, toisella on koulutustunnus RTK1 ja toinen on saanut alokasluokasta hyväksytyt tulokset.

Viehejuoksu on suosittu harrastus rodun parissa. Amerikankarvatonterrierit ovat osallistuneet aktiivisesti viehejuoksun epävirallisiin kilpailuihin. Amerikankarvatonterrierijoukkueita on osallistunut RotuRace-tapahtumaan yhdeksänä vuotena ja viitenä vuotena amerikankarvatonterrierit ovat olleet nopeimpia niin yksilö- kuin joukkuekilpailussa. Myös muilla osallistumiskerroilla rodun edustajat ovat pärjänneet kilpailussa erinomaisesti.

Hyötykoira-, virka- tai muu työkäyttö

Amerikankarvatonterrierejä on Suomessa koulutettu hyötykoiriksi seuraavasti: yksi virallinen Pelastuskoiraliiton pelastuskoira, yksi virallinen kuulokoira sekä muutamia kaverikoiria.

Alkuperäiset, rodunomaiset käyttäytymistarpeet ja niiden täyttäminen

Amerikankarvatonterrierin kantarotua amerikanrottaterrieriä on alun perin käytetty rottakoirana ja pienriistan metsästykseseen. Vaikka amerikankarvatonterrieri on nykyään seurakoira, monilla yksilöillä on edelleen suuri kiinnostus riistaan. Monissa koiraharrastuksissa, kuten nenätyölajit, agility, viehejuoksu, koirat voivat toteuttaa rodunomaisia käyttäytymistarpeitaan. Rotuyhdistys kannustaa koirien omistajia harrastamaan monipuolisesti koiriensa kanssa.

4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen

Yksinoloon liittyvät ongelmat

Keväällä 2017 tehdyssä kyselyssä pelkoon liittyvät yksinolo-ongelmat eivät nousseet merkittävästi esiin. Kysymykseen “Oletko huomannut koirallasi merkkejä eroahdistuksesta” Asteikolla 1-5, jossa 1 on Ei koskaan ja 5 Lähes aina, 55,9 % vastanneista vastasi 1, 26,2 % vastasi 2, vain 6,9 % valitsi vaihtoehdon 4 tai 5.

Jotkut amerikankarvatonterrierit ovat varsin herkkähaukkuisia, mikä joissain tilanteissa on aiheuttanut ongelmia erityisesti kerrostalossa. Luonnekyselyssä 2017 31,5 % luonnehti koiraansa herkkähaukkuiseksi.

Lisääntymiskäyttäytyminen

Rodun nartut ovat yleensä hyviä emoja, jotka synnyttävät ja hoitavat pentunsa itsenäisesti ja rauhallisesti. Urokset ovat yleensä hyviä astujia, terveystieteissä 2017 vain yhden uroksen osalta vastattiin ei osaa astua, ja yhden osalta, ettei ole kiinnostunut, näistä koirista ei ole tietoa, onko astutusta kokeiltu useita kertoja vai vain kerran ja onko kyseessä mahdollisesti ollut ensikertalainen ja onko nartulla todella ollut parhaat päivät juuri silloin.

Sosiaalinen käyttäytyminen

Rotu on yleensä ihmisten suhteen hyvin sosiaalinen, viihtyy ihmisten seurassa ja antaa käsitellä itseään. Keväällä 2017 tehdyssä kyselyssä useat omistajat kuvailivat koiriaan sosiaalisiksi (61 %). Sosiaalistamista ja hoitotoimenpiteisiin totuttamista toki tarvitaan kuten muidenkin koirien osalta.

Osa uroksista ja nartuista voi suhtautua varautuneesti tai aggressiivisestikin vieraisiin koiriin, urokset suhtautuivat keskimäärin hieman aggressiivisemmin remmissä ollessaan vastaantulevaan urokseen (uroksilla keskiarvo 2,5 ja nartuilla 2,1) ja taas nartut suhtautuivat hieman aggressiivisemmin remmissä ollessaan vastaantulevaan narttuun (uroksilla keskiarvo 1,8 ja nartuilla 2,2) Muuten aggressiivisuutta ei juuri esiinny.

	1	2	3	4	5
Osoittaako koira aggressiivisuutta, kun sitä lähestyy tuntematon aikuinen koiran ollessa hihnassa	67,8	13,7	11,6	4,1	2,1
Osoittaako koira aggressiivisuutta, kun sitä lähestyy tuntematon lapsi koiran ollessa hihnassa	69,9	14,4	7,5	5,5	0,7
Osoittaako koira aggressiivisuutta, kun vieras henkilö yrittää koskea tai silittää sitä	76	11,6	6,8	4,1	0,7
Osoittaako koira aggressiivisuutta, kun perheenjäsen ottaa koiralta lelun, luun tai muun objektin	89,7	6,2	2,7	0	0,7
Osoittaako koira aggressiivisuutta, kun perheenjäsen pesee tai harjaa koiraa	92,5	6,2	0,7	0	0
Osoittaako koira aggressiivisuutta, kun tuntematon uroskoira lähestyy suoraan koiraasi sen ollessa hihnassa ulkoilemassa	37	21,9	21,9	14,4	4,1
Osoittaako koira aggressiivisuutta, kun tuntematon narttukoira lähestyy suoraan koiraasi sen ollessa hihnassa ulkoilemassa	46,6	19,9	19,2	8,2	4,8

Taulukko 6. Aggressiivisuus. Luonnekyselyn 2017 kysymysten aggressiivisuudesta vastaukset prosentteina. Vastausvaihtoehdot ovat asteikolla 1-5, jossa 1 on Ei aggressiivisuutta ja 5 Äärimmäinen aggressiivisuus.

Pelot ja ääniherkkyys

Keväällä 2017 terveys- ja luonnekyselyssä ilmeni, että rodussa on yksilöitä, jotka reagoivat jonkin verran pelokkaasti ääniin, ympäristön tapahtumiin sekä vieraisiin ihmisiin, mutta suurimmalla osalla ei esiinny pelokkuutta lainkaan tai sitä esiintyy hyvin lievästi joissain tilanteissa. Äärimmäistä pelkoa ei esiintynyt kuin muutamilla yksilöillä ukkosen tai iletulituksen aikana. Narttujen ja urosten välillä ei ollut suuria eroja.

Amerikankarvatonterrierit ovat usein hyvin kiinnostuneita ympäristön tapahtumista ja reagoivat niihin nopeasti, on mahdollista, että nopea reagointi voidaan tulkita myös peloksi.

	1	2	3	4	5
Osoittaako koira pelkoa, kun vieras henkilö yrittää koskea sitä	52,7	23,3	18,5	4,8	0,7
Osoittaako koira pelkoa ukkosella, ilotulituksen aikana tai vastaavan tapahtuman aikana	66,4	17,8	3,4	9,6	2,7
Osoittaako koira pelkoa, kun se kuulee äkillisen tai kovan äänen (esim. imuri, pakoputken pamaus, tavara tippuu lattialle)	41,1	36,3	14,4	6,8	0
Osoittaako koira pelkoa, kun sen kulkutiellä tai sen lähellä on vieras objekti (esim. muovipussi, lehtiä, roskia, heiluvia lippuja)	47,3	33,6	15,1	4,8	0
Osoittaako koira pelkoa, kun se kävelee liukkaalla lattialla	78,1	12,3	6,8	2,7	0

Taulukko 7. Pelokkuus. Luonnekyselyn 2017 kysymysten pelokkuudesta vastaukset prosentteina. Vastausvaihtoehdot ovat asteikolla 1-5, jossa 1 on Ei pelkoa ja 5 Äärimmäinen pelko.

Ikään liittyvät käytöshäiriöt

Ikään liittyvistä käytöshäiriöistä on vielä vähän tietoa, koska rotu on Suomessa nuori, ensimmäiset yksilöt alkavat vasta ikääntyä. Keväällä 2017 tehdyssä terveystieteellisessä vain muutama omistaja kertoi, että koiralla on ilmennyt dementian oireita ja nämäkin oireet ovat ilmenneet vasta yli 10 vuoden iässä.

Rakenteelliset tai terveydelliset seikat, jotka voivat vaikuttaa koirien käyttäytymiseen

Mikään rotumääritelmässä kuvattu rakenteellinen seikka ei vaikuta amerikankarvatonterrierin käyttäytymiseen. Kipua aiheuttavat rakenneviat voivat vaikuttaa käyttäytymiseen, kuten esimerkiksi koiran polvissa tai selässä olevat merkittävät ongelmat. Myös maksan toiminnan ongelmat voivat vaikuttaa käyttäytymiseen. Maksan toiminnan ongelmien selvittäminen rodussa on yksi painopisteistä.

4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta

Keskeisimmät ongelmakohdat

Jonkin asteista pelokkuutta äkillisiä tai kovia ääniä tai vieraita objekteja kohtaan esiintyy yli puolella luonnekyselyyn 2017 vastanneiden koirilla. Näistä toki suurimmalla osalla vastaus oli 2 eli hyvin lievää, mutta pyöreästi joka viidennellä koiralla on enemmän kuin hyvin lievää

pelokkuutta äkillisiä tai kovia ääniä, vieraita objekteja tai vieraita ihmisiä kohtaan, vaikka äärimmäistä pelokkuutta ei ollutkaan kuin yhdellä koiralla vieraita ihmisiä kohtaan.

Ongelmien syyt ja vähentäminen

Osalla koirista pelokkuus voi johtua huonosta sosiaalistumisesta. Pelokkuus voi johtua myös omistajien epävarmuudesta, johon koira reagoi. Monissa tapauksissa amerikankarvatonterrieri on perheen ensimmäinen koira. Pelokkuus voi johtua myös huonosta hermorakenteesta ja olla näin perinnöllistä.

Pelokkuuden yleisyyttä rodussa on seurattava. MH-luonnekuvaus antaa yhden työkalun seurantaan. Selvästi pelokkaiden koirien käyttöä jalostukseen on vältettävä. Rotuyhdistyksen yhtenä tehtävänä on tiedottaa koiran sosiaalistamisen ja kouluttamisen tärkeydestä.

4.3. Terveys ja lisääntyminen

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet

Amerikankarvatonterioiden ensimmäinen PEVISA-ohjelma astui voimaan 1.1.2017. Ohjelma päättyi ilman uutta hakemusta 31.12.2021.

PEVISAn ehdot: Rekisteröitävän pentueen vanhemmilla on oltava viralliset tutkimukset polvista ja silmistä. Tutkimuslausunnon on oltava voimassa astutushetkellä.

Polvitutkimushetkellä koiran tulee olla täyttänyt 12 kk. Alle kolmen vuoden ikäiselle koiralle annettu polvilumpioluksaatiolausunto on voimassa kaksi vuotta. Alle vuoden ikäiselle koiralle annettu silmälausunto on voimassa yhden vuoden, yli vuoden ikäiselle koiralle lausunto on voimassa 24 kk.

Patellaluksaatio

Polvinivelen rakenteelliset heikkoudet altistavat patellaluksaatiolle eli polvilumpion sijoiltaan menolle. Jalka-asento on virheellinen ja polvilumpion telaurat ovat liian matalat.

Patellaluksaatiossa toinen tai molemmat polvilumpiot luksoituvat. Riippuen luksaation asteesta polvilumpio menee pois paikoiltaan joko normaalin liikunnan aikana ja/tai käsin polviniveltä manipuloitaessa. Patellaluksaatio voi olla joko toisessa tai molemmissa jaloissa ja luksaation vakavuus voi olla eriasteinen saman koiran polvissa.

Patellaluksaation vakavuutta arvioidaan Putnamin-asteikolla 1-4. Ensimmäisen asteen patellaluksaatiossa koiran polvinivel on lähes normaali, eikä aiheuta koiralle mitään haittaa. Vakavammat patellaluksaatiot voivat aiheuttaa koiralle kipua ja liikkumisvaikeuksia ja ne voivat vaatia leikkaushoitoa. Patellaluksaatiosta kärsivä koira voi välttää painon laittamista kyseiselle jalalle, se voi ontua tai jättää askelia väliin. Jos koiralla on molemmissa polvissa vakava vika, koira voi liikkua loikkien tai hypähdellen. Patellaluksaatiosta kärsivän koiran lihaskunto tulee pitää hyvänä; koiran ei saa antaa lihoa vaan sen pitää pysytellä hoikkana.

Perinnöllinen patellaluksaatio on synnynnäinen vika. Sen oletetaan periytyvän resessiivisesti ja polygeenisesti, eli väistyvästi useamman geenin välityksellä. Suora polvikulmaus altistaa patellaluksaatiolle.

(Lähde: Suomen Kennelliitto, ELT Anu Lappalainen, päivitetty 8.11.2016, Polvilumpion sijoiltaan meno (patellaluksaatio)

<http://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/polvilumpion>)

Suomen Amerikankarvatonterrierit ja Rottaterrierit ry on jo vuosia ennen rodun virallistamista ja PEVISA:n toimeenpanoa suositellut, että jalostuskoirilta tutkitaan polvet. Yhdistyksen pentuvälitykseen pääsemiseksi edellytetään, että jalostusyhdistelmän yhteenlaskettu polvitulos saa olla korkeintaan 2. Tavoitteena on, että mahdollisimman monella jalostukseen käytettävällä koiralla polvet ovat 0/0.

Rodun kannalta polvien tilannetta voidaan pitää hyvänä. Ennen rodun virallistamista yhdistys keräsi polvituloksia; niitä saatiin 291 eri koiralta vuoden 2016 loppuun mennessä. Tutkituista 86,3 % on ollut polvet 0. Vähintään toisen polven tulos 1 on 9,6 % ja vähintään toisen polven tulos 2 on 3,4 % koirista. 2 koiralla on ollut vähintään toinen polvi 3.

Polvileikattuja koiria on Terveyskyselyn (2017) mukaan ollut kolme, yhteensä vastauksia 146 amerikankarvatonterrieristä.

Silmäsairaudet

Merkittävimmät amerikankarvatonterriereillä tavatut silmäsairaudet ovat lasiaisen rappeuma, primäärinen linssiluksaatio ja prcd-PRA. Myös kolme kaihitapausta (kortikaalinen katarakta) on todettu. Lisäksi on todettu yksittäisiä tapauksia cherry eye, puncta atresia ja distichiasis. (5/2017)

Suomen Amerikankarvatonterrierit ja Rottaterrierit ry on jo vuosia ennen rodun virallistamista ja PEVISA:n toimeenpanoa suositellut, että jalostuskoirilta tutkitaan silmät. Yhdistyksen pentuvälitykseen pääsemiseksi edellytetään, että vanhempien silmät on virallisesti tutkittu ja todettu terveiksi perinnöllisistä silmäsairauksista. Jalostuskoirien silmätarkastustulokset eivät saa olla kahta vuotta vanhempia. Silmätutkimuksia tulisi tehdä myös ikääntyville koirille, sillä useat silmäsairaudet tulevat esiin vasta myöhemmällä iällä.

Etenevä verkkokalvon surkastuma (PRA)

Etenevä verkkokalvon surkastuma (PRA, Progressive Retinal Atrophy) tuhoaa silmän valoa aistivia soluja. Kyseessä on ryhmä sairauksia, jotka ovat eri geenien aiheuttamia. PRA on perinnöllinen ja pahimmillaan sokeuteen johtava silmäsairaus. Siihen ei ole hoitoa, mutta tutussa ympäristössä sokeakin koira voi pärjätä erittäin hyvin.

(Lähde: Suomen Kennelliitto, kotisivut, Koirien perinnölliset silmäsairaudet ja niiden tutkiminen

<http://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnollisista-sairauksista/koirien-perinnolliset-silmäsairaudet>)

Amerikankarvatonterriereillä on todettu esiintyvän prcd-PRA, joka periytyy autosomaalisesti resessiivisesti. Amerikankarvatonterriereille on olemassa prcd-PRA:n geenitesti, jonka kautta saadaan tietää, onko koira normaali, kantaja vai sairas ko. geenin suhteen. Toistaiseksi

sairaita on tavattu vain kaksi; kantajia Suomessa on useampia, sillä nämä kaksi sairasta saivat kumpikin jälkeläisiä ennen sairauden puhkeamista (5/2017).

Suomen Amerikankarvatonterrierit ja Rottaterrierit ry:n pentuvälityksen ehtona on, että ainakin toinen vanhemmista on geenitestattu tämän PRA-muodon suhteen ja on normaali; myös vanhempien kautta normaaliksi todistetut hyväksytään, mutta vain yhden sukupolven yli. Kahta pred-PRA-kantajaa ei tule valita pentueen vanhemmiksi. Pred-PRA-sairaita yksilöitä ei tule käyttää jalostukseen

Harmaakaihi (katarakta)

Perinnöllinen harmaakaihi (ent. hereditaarinen katarakta, HC) samentaa silmän linssin osittain tai kokonaan. Useimpien muotojen periytymismallia ei vielä tiedetä. Sairauden alkamisikä vaihtelee suuresti. Perinnöllinen kaihi on yleensä molemminpuolinen ja johtaa sokeuteen, jos linssien samentuminen on täydellinen. Jos kaihisamentuma jää hyvin pieneksi, sillä ei ole vaikutusta koiran näkökykyyn. Edennyt kaihi aiheuttaa silmän sisäistä suonikalvontulehdusta ja voi aiheuttaa kipua.

Katarakta voi olla perinnöllinen tai ei-perinnöllinen, synnynnäinen tai hankittu. Syntymän ja 8 viikon iän välillä todetut kataraktat ovat synnynnäisiä. Esimerkkinä hankitusta kataraktasta on sokeritautiin liittyvä, usein hyvin nopeasti täydelliseksi kaihiksi kehittyvä diabeettinen katarakta.

Muita esimerkkejä hankitusta kaihista ovat esimerkiksi vanhuuden kaihi ja PRA:han liittyvä toissijainen kaihi. Ns. nukleaariskleroosi (ei luokitella kaihiksi) on normaaliin ikääntymiseen liittyvä muutos, jossa linssin ydin tiivistyessään muuttuu 'opaalinharmaaksi'. Muutoksella ei ole merkittävää vaikutusta näkökykyyn.

Kaihi voidaan poistaa leikkauksella fakoemulsifikaatiomentelmällä. Perinnöllinen kaihi -diagnoosin saanutta koira ei saa käyttää jalostukseen.

(Lähde: Suomen Kennelliitto, kotisivut, Koirien perinnölliset silmätaudit ja niiden tutkiminen <http://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnollisista-sairauksista/koirien-perinnolliset-silmasairaudet>)

Amerikankarvatonterriereissä on todettu kolme kortikaalista kataraktaa sairastavaa yksilöä (5/2017). Kortikaalinen merkitsee kuorikerrosta ja kaihia esiintyy sekä linssin etu- että takapinnalla.

Lasiainen rappeuma

Lasiainen on kirkas hyytelömainen silmän osa. Terve lasiainen on tärkeä silmän normaalille toiminnalle; se antaa silmälle muodon, tuottaa ravinteita ja poistaa kuona-aineita sekä tukee retinaa. Lasiainen koostuu lähes 99 %:sti vedestä. On normaalia, että iän myötä hiljalleen tapahtuu vettymistä ja tiivistymien muodostumista. Sairautena rappeumaa pidetään silloin, kun se tapahtuu epänormaalin nuorena ja nopeasti. Jos lasiainen muuttuu sameaksi, vesittyy tai siirtyy paikoiltaan, näkökyky voi heiketä tai kadota. Rappeutuminen voi olla myös silmän sisäisen tulehduksen seurausta. Lasiaisen rappeumaan ei ole hoitoa.

Raja normaalin ja sairaalloisen rappeuman välillä on jossain määrin häilyvä eikä sairauden periytymismallia ole voitu vahvistaa. Sairaita yksilöitä voi perustellusta syystä käyttää jalostukseen (kumppani mielellään terve).

(Lähde: Suomen Kennelliitto, kotisivut, Koirien perinnölliset silmäsairaudet ja niiden tutkiminen <http://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnollisista-sairauksista/koirien-perinnolliset-silmäsairaudet>)

Suurin osa silmäeläinlääkäreiden tekemistä merkinnöistä amerikankarvatonterioiden silmätutkimuslomakkeissa on merkinnällä ”lievää” tai ”ei merkitystä”. Lasiaisen rappeuma on merkitty todetuksi 7 amerikankarvatonterioiden silmätarkastuslomakkeeseen.

Primäärinen linssiluksaatio (PLL)

Primäärinen linssiluksaatio on perinnöllinen silmäsairaus joillakin roduilla, pääasiassa pienet terrierirodut. Linssiluksaatio tarkoittaa linssin siirtymistä normaalilta paikaltaan joko etukammioon sarveiskalvon taakse tai takakammioon lasiaiseen; tilan aiheuttaa linssin kiinnityssäikeiden rappeutuminen. Linssiluksaatio aiheuttaa silmään voimakasta kipua, värikalvon tulehdusta ja usein myös silmän sisäisen paineen nousua (glaukooma). Linssiluksaation hoito on leikkaushoito. Linssiluksaatio periytyy autosomaalisesti resessiivisesti.

(Lähde: Suomen Kennelliitto, kotisivut, Koirien perinnölliset silmäsairaudet ja niiden tutkiminen <http://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnollisista-sairauksista/koirien-perinnolliset-silmäsairaudet>)

Amerikankarvatonterioiden on olemassa primäärisen linssiluksaation geenitesti, jonka kautta saadaan tietää, onko koira normaali, kantaja vai sairas ko. geenin suhteen. Toistaiseksi sairaita on tavattu vain yksi; kantajiksi on todettu geenitestillä 12 amerikankarvatonterioiden Suomen kannassa (5/2017), mutta todellisuudessa näitä on varmasti hieman enemmän sillä kaikkien kantajien jälkeläisten tulokset eivät ole tiedossa.

Ainakin toisen vanhemman status PLL:n suhteen tulee olla varmasti tiedossa pentuetta suunnitellessa. Useimpien sukujen PLL-vapaa tilanne tunnetaan, jolloin näihin kuuluvien koirien PLL-testausta ei ole todettu tarpeelliseksi – eli vanhempien kautta terveeksi todetut hyväksytään useammankin sukupolven takaa. Kahta PLL-kantajaa ei tule valita pentueen vanhemmiksi; jos toinen vanhemmista on PLL-kantaja, suositellaan toisen vanhemman testaamista siinäkin tilanteessa, että linja olisi todettu aiemmin PLL-vapaaksi. PLL-sairaita yksilöitä ei tule käyttää jalostukseen.

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet

Allergiat

Allergiat voidaan jakaa atopiaan ja ruoka-aineyleherkkyyksiin. Atopian allergeeneinä eli allergian aiheuttavina aineina voivat olla mm. siitepölyt, huonepöly, pölypunkki ja sieni-itiöt. Jos atopian aiheuttava allergeeni on siitepöly tai sieni-itiö, liittyy oireisiin vuodenaikaisvaihtelua. Atooppinen allergia puhkeaa tavallisesti 1-3 ikävuoden tienoilla.

Ensimmäisinä oireina on tavallisesti kutina, joka voi olla paikallista tai yleisempää. Voimakkaan kutina vuoksi koira kuitenkin raapii itseään ja aiheuttaa vaurioita iholleen, josta voi seurata sekundäärisesti tulehdus. Atopian allergeeni voidaan testata iho- tai verikokein. Atopian oireita helpottavana hoitona koiralle voidaan antaa kortisonia jaksoittain tai pitkäaikaisesti. Toisena hoitovaihtoehtona on siedätyshoito. Iho-oireiden lisäksi koira voi oireilla muullakin tavalla esim. toistuvien vatsavaivojen tai korvatulehdusten muodossa.

Jos kyse on ruoka-aineyleiherkkyydestä, oireet häviävät allergisoivaa ruoka-ainetta välttämällä. Paras tapa testata ruoka-aineyleiherkkyys on ns. eliminaatiodieetti.

Taipumus sairastua atopiaan ja allergiaan on perinnöllinen. Allergista/atooppista koira ei tule käyttää jalostukseen.

Terveyskyselyyn 2017 vastanneista 39,3 % on ollut ihottumaa ainakin joskus, 60,7 % ihottumaa ei ole ollut koskaan. Kuudella amerikankarvatonteriierillä kerrotaan olevan jatkuvasti ihottumaa. Koirista, joilla ihottumaa on ollut, 75,8 % ihottuma on ollut lievää, 14,5 % kohtalaista ja 9,7 % vaikeaa. Amerikankarvatonteriierillä, joilla esiintyy eläinlääkärin toteamia allergiatyypisiä oireita, 40 % oireet johtuvat ruoka-aineallergiasta, 32 % atopiasta, loppuilla 28 % kyse muusta iholla esiintyvistä sairauksista. Ruoka-aineallergiasta kärsivistä amerikankarvatonteriieristä 52,8 % oireet pysyvät pois ruokavaliolla. Yhdeksän amerikankarvatonteriierin kerrotaan kärsivän jatkuvista korvatulehduksista, millä voi olla yhteys allergioihin. Kyselyn tulokset saattavat olla hieman todellista suuremmat siksi, että kyselyihin ehkä herkemmin vastaavat ne, joilla ongelmia on. Toisaalta myös on tulkinnanvaraista, mikä mielletään ihottumaksi. Joku voi mieltää ajoittaisen kuivan ihon tai yksittäiset näppylät allergiseksi ihottumaksi, vaikka kyseessä on ennemminkin ihon ominaisuus.

Terveyskyselyyn 2017 osallistuneesta 146 amerikankarvatonteriieristä 30 %:lla on ollut urtikaria eli nokkosrokko vähintään kerran. Urtikarian syytä ei yleensä pystytä selvittämään. Nokkosrokko laskeutuu yleensä itsestään ilman erityistä hoitoa. Pahimmissa ja kutiavissa tapauksissa eläinlääkärit suosittelvat hydrokortisonia suun kautta (kyypakkaus).

Geneettiset maksasairaudet

Maksalla on lukuisa määrä tärkeitä aineenvaihdunnallisia tehtäviä. Maksa erittää sapetta, jossa on useita ruoansulatukselle tärkeitä aineita. Erityisesti sappi osallistuu rasvojen hajottamiseen. Maksa käsittelee imeytyneitä ravintoaineita ja vitamiineja sekä varastoi ja muokkaa niitä. Vitamiineista A, D, E, K ja B12, lisäksi rauta ja kupari. Maksa tuottaa valtaosan elimistön tarvitsemista valkuaisaineista ja rasvoista. Maksa vastaa veren hyytymistekijöiden tuottamisesta ja osallistuu useiden hormonien tuotantoon ja säätelyyn. Maksa poistaa elimistöstä haitallisia aineenvaihduntatuotteita ja lääkeaineita. Maksa osallistuu veren sokeritason ja kolesterolipitoisuuden säätelyyn sekä hiilihydraattiainevaihduntaan ja immuunijärjestelmän ylläpitoon.

Hepaattinen mikrovaskulaarinen dysplasia (MVD)

Hepaattinen mikrovaskulaarinen dysplasia (MVD) on tila, jossa maksan verisuonitus on alikehittynyt tai epänormaali. Sairaudesta käytetään myös nimitystä portaalinen atresia.

Seurauksena voi olla maksan koon pienentyminen ja maksakudoksen surkastuminen, atrofia. Pitkälle edennyt atrofia johtaa kirroottiseen maksan rappeutumaan. Surkastunut maksa ei kykene suoriutumaan maksan monista aineenvaihdunnallisista tehtävistä normaalisti. Tyypillisimpiä ongelmia ovat kyvyttömyys poistaa aineenvaihdunnallisia hajoamistuotteita elimistöstä ja maksan tuottamien proteiinien synteessin häiriintyminen. Näitä ovat mm. albumiini ja urea. Häiriöitä voi ilmaantua myös hyytymistekijöiden tuotantoon ja sapen eritykseen sekä hiilihydraattiaineenvaihduntaan. Lääkeaineiden ja nukutusaineiden metabolia voi häiriintyä.

Sairautta tavataan yleisimmin pienikokoisilla roduilla. Julkaisemattoman aineiston mukaan sairauden periytymismekanismi on yhdistelmä monogeenistä ja polygeenistä perimää. Autosomaalisen dominantin tekijän penetraatio on epätäydellinen ja tautivastetta muokkaa polygeenisiiä modifikaatiogenejä. Rotualttiutta on analysoitu sukulinja-analyyseillä, aiheuttajageenejä ei ole vielä löydetty. Merkittävimmin altistuneilla roduilla aiheuttajageenien prevalenssi rodussa on 30-80 %:in luokkaa.

Oireet ilmaantuvat tavallisimmin 3-4 vuoden iästä alkaen, jos niitä kehittyä. Lieväasteisissa tiloissa oireet voivat kehittyä vasta korkeassa iässä tai niitä ei kehity lainkaan. Sairaus pysyy usein oireettomana. Tyypillisiä oireita ovat juomisen ja virtsaamisen lisääntyminen, oksentelu ja ripuli, heikentynyt ruokahalu, alikehittyneisyys ja usein siihen liittyen rodulle epätyypillinen apaattisuus, kohtausoireet, uusivat tulehdukset ja uraatti virtsakivien muodostuminen. MVD johtaa harvoin kirroottiseen maksan rappeutumiseen ja hepaattinen enkefalopatia on myös harvinainen oire.

Taudinmäärityksessä käytetään laboratoriotutkimusten lisäksi kuvantamistutkimuksia. Varmistava taudinmääritys on maksakoepalan tutkimus, jolla voidaan osoittaa sairaudelle tyypilliset muutokset. Ultraäänitutkimuksella ja tietokonetomografialla (CT-tutkimus) voidaan poissulkea tärkein erotusdiagnoosi, portosysteeminen shuntti. Maksaentsyymit voivat olla koholla tai normaalit riippuen sairauden vaiheesta. Urea ja albumiinitaso saattavat olla alentuneet. Maksan toimintakokeista sappihapot ovat tavallisesti koholla.

Sappihapot kulkevat ns. enterohepaattisessa kierrossa. Ne erittyvät sapen mukana suolistoon, josta sappihapot imeytyvät porttilaskimovereen ja takaisin maksaan. Terveellä koiralla pitoisuus veressä pysyy matalana. Sappihapotutkimuksessa verinäyte otetaan paaston jälkeen ja 1,5-2 tuntia rasvaisen ruoan syöttämisen jälkeen. Viitearvoissa on jonkin verran vaihtelua, mutta tavallisesti tulkitaan tuloksia siten, että paastonäytteessä arvon tulisi olla alle 10 $\mu\text{mol/l}$ ja syömisän jälkeen alle 25 $\mu\text{mol/l}$. Tulos välillä 25-100 $\mu\text{mol/l}$ voi viitata MVD sairauteen ja yli 100 $\mu\text{mol/l}$ portosysteemiseen shunttiin. Maltankoirilla esiintyy kohonneita sappihappoarvoja myös terveillä yksilöillä. Sappihapot voivat kohota myös muissa maksasairauksissa ja ne voivat laskea normaaliksi, jos maksan toimintahäiriö korjaantuu. MVD-potilailla ja shunttipotilailla sappihappojen normalisoituminen on epätodennäköistä.

Kirurgista hoitoa MVD-sairaudelle ei ole. Hoidon perusta on valkuaisrajoitettu erikoisruokavalio. Maksaa kuormittavien toksiinien muodostumista suolistossa voidaan vähentää antibiooteilla ja laktuloosilla. Maksakudoksen uusiutumista edistävistä ravintolisistä voi olla hyötyä.

MVD-sairauden ennuste on paljon parempi kuin portosysteemisten shunttien yhteydessä. Suurin osa koirista elää normaalin elinkaaren ilman erikoisruokavaliota tai sen kanssa. Ongelmia voi kehittyä lääkaineiden metaboloinnissa ja nukutusten yhteydessä

MVD-sairaus ja portosysteeminen shuntti ovat geneettisesti linkittyneet ja MVD-geenien lisääntyminen rodussa voi lisätä myös shunttien esiintymistä. MVD-sairauden esiintyvyys on 15-30 kertainen portosysteemiin shuntteihin verrattuna.

(Lähde: Lamberg, Seppo, pieneläinsairauksien erikoislääkäri, luentoyhteenvedo, Geneettiset maksasairaudet, 2015.)

Suomen Amerikankarvatonterrierit ja Rottaterrierit ry suosittelee, että jalostuskoirien sappihappoarvot testataan. Yhdistys kerää ko. tuloksia ja niitä on saatu 65 amerikankarvatonterrieriltä, joista 23:lla on ollut joko toinen tai molemmat arvot yli laboratorion ilmoittamien viitearvojen (5/2017). Laboratorioista riippuen viitearvot vaihtelevat pre 10-20 $\mu\text{mol/l}$ ja post 35-40 $\mu\text{mol/l}$ ja tuloksien tulkinnassa on otettava huomioon laboratoriokohtaiset viitearvot.

Terveyskyselyssä 5 koiralla (3,4 %) ilmoitettiin olevan jokin maksasairaus. Suomessa ei ole saatu yhtään kliinistä MVD-diagnoosia, USA:ssa maksabiopsialla on löytynyt joitakin MVD-tapauksia. Suomessa yhdellä koiralla todettu maksashuntti. Suomessa biopsiassa ja ruumiinavauksessa on tullut esiin myös yksittäisiä muita maksasairaustapauksia. Muutamilla koirilla on ollut todella korkeat sappihappoarvot, joiden pitäisi merkitä shunttia, mutta jatkotutkimuksissa koirista ei ole shunttia eikä mitään muutakaan vikaa löytynyt. Maksavikojen merkittävyys ja luonne selvinnevät toivottavasti ajan kanssa ruumiinavauksista saatavien tietojen avulla.

Selkämuutokset

Spondyloosi

Spondylosis deformans eli spondyloosi on selkärangan rappeumasairaus, jossa selkänikamien rajoille muodostuu luupiikkejä ja/tai -siltoja. Spondyloosia kehittyy usein normaalistikin ikääntymisen myötä, mutta esim. boksereilla rappeumaa todetaan jo nuorilla koirilla. Spondyloosi on todettu perinnölliseksi sairaudeksi boksereilla (perinnöllisyys 0,42–0,62), joten sitä voidaan vastustaa jalostusvalinnoilla.

Spondyloosin suositeltava kuvausikä on 2 vuotta, jolloin ikääntymismuutoksia ei vielä ole, mutta perinnölliset muutokset ovat ehtineet muodostua.

Spondyloosin periytymismekanismia ei tarkkaan tiedetä, joten voidaan noudattaa yleistä vastaavanlaisten sairauksien jalostuksesta annettua suositusta: käytettäessä spondyloosia sairastavaa koiraa pyritään etsimään sille partneri, joka on spondyloosivapaa (SP0) tai jolla on vain lieviä muutoksia. Nuoren, keskivaikeaa (SP3) spondyloosia sairastavan koiran jalostuskäyttöä tulee harkita tarkkaan ja vaikeaa (SP4) spondyloosia sairastavat yksilöt tulisi sulkea pois jalostuksesta. Sukua tulee katsoa laajemminkin eli myös vanhempien ja pentuesisarusten lausunnot kannattaa huomioida koiran perimän ja ilmiasun vaikutuksen arvioimiseksi.

Arvostelussa käytettävä asteikko (1.6.2013 alkaen):

SP0, puhdas	Ei muutoksia
SP1, lievä	Todetaan < 3 mm piikkejä korkeintaan 4 nikamavälissä tai > 3 mm piikkejä korkeintaan 3 nikamavälissä tai saareke korkeintaan 2 nikamavälissä.
SP2, selkeä	Todetaan silloittuma (täysi tai vajaa) korkeintaan 2 nikamavälissä ja/tai suuria saarekkeita korkeintaan 2 nikamavälissä.
SP3, keskivaik ea	Todetaan silloittumia (täysiä tai vajaita) ja/tai suuria saarekkeita 3–7 nikamavälissä.
SP4, vaikea	Edellisiä vakavammat muutokset

(Lähde: Suomen kennelliitto, ELT Anu Saikku-Bäckström, Sondyloosi, <http://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnollisista-sairauksista/perinnolliset-selkamuutokset#SP> Luettu 5/2017)

Välimuotoinen lanne-ristinikama

Välimuotoinen lanne-ristinikama (lumbosacral transitional vertebra, LTV) on yleinen synnynnäinen ja perinnöllinen nikamaepämuodostuma, jonka periytymismekanismia ei tunneta. LTV:llä tarkoitetaan nikamaa, jossa on sekä lanne- että ristinikaman piirteitä. Välimuotoinen nikama voi olla viimeinen lannenikama (L7), jolloin puhutaan sakralisaatiosta tai ensimmäinen ristiluun nikama (S1), jolloin puhutaan lumbalisaatiosta. Muutos voi olla symmetrinen eli samanlainen oikealla ja vasemmalla puolella tai epäsymmetrinen, jolloin selällään otetussa röntgenkuvassa nähdään puoliero. Diagnoosi tehdään usein lonkkakuvasta, josta voidaan nähdä koiran ristiluu ja lanne-ristiluuliitos yhdestä suunnasta (”ylhäältäpäin”). Joillain koirilla lannenikamien lukumäärä on poikkeava, normaalin 7 nikaman sijaan näillä koirilla on 8 tai 6 lannenikamaa. Tämä on yksi LTV:n muoto ja se voidaan nähdä sivusuunnasta otetusta röntgenkuvasta (koira on kuvattaessa kyljellään), jossa ristiluun lisäksi näkyy koko lanneranka.

LTV:tä esiintyy useilla koiraroduilla, ja ainakin saksanpaimenkoirilla sen yhteydestä selkävaivoihin on tutkimustietoa. LTV altistaa lanne-ristiluuliitosalueen varhaiselle rappeutumiselle, minkä seurauksia voivat olla takaselän kivut ja pahimmassa tapauksessa takajalkojen halvausoireet. Hoitona käytetään lepoa ja kipulääkkeitä ja vakavimmissa tapauksissa leikkaushoitoa. Kotikoirina sairastuneet koirat pärjäävät usein melko hyvin, mutta ennuste paluusta harrastus- tai työkoiraksi on epävarma.

LTV:stä voi saada lausunnon 12 kuukautta täyttänyt koira. Arvostelussa käytetty asteikko:

LTV0	Ei muutoksia
LTV1	Jakautunut ristiluun keskiharjanne (S1–S2)
LTV2	Symmetrinen välimuotoinen lanne-ristinikama
LTV3	Epäsymmetrinen lanne-ristinikama
LTV4	6 tai 8 lannenikamaa

LTV-muutosten yleisyydestä eri roduissa ei juurikaan ole vielä tietoa. Kennelliiton jalostustieteellinen toimikunta suosittelee jättämään oireilevat koirat pois jalostuksesta. Kaikkia oireettomia koiria voi käyttää, mutta LTV1–LTV4 -tuloksen saaneet koirat suositellaan yhdistämään vain LTV0-koirien kanssa. Tällaisten yhdistelmien jälkeläisiä suositellaan kuvattavaksi, jotta LTV-muutosten periytymisestä ja merkityksestä saadaan lisää tietoa.

(Lähde: Suomen Kennelliitto, ELT Anu Lappalainen, Välimuotoinen lanne-ristinikama.

<http://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnollisista-sairauksista/perinnolliset-selkamuutokset#LTV> Luettu 5/2017)

Terveyskyselyyn 2017 vastatuista 146 amerikankarvatonterrieristä 9:ltä oli selkä kuvattu (ei otettu kantaa, onko virallinen kuvaus vai ei). Näistä kolmella oli löydöksiä, mutta ei tarkempaa tietoa mitä. Muutamilla koirilla kuitenkin tiedetään todetun spondyloosi tai LTV-muutoksia.

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Rotuyhdistyksen tiedossa olevat kuolinsyyt vaihtelevat niin paljon, ettei niitä voi tilastoida. Syinä on ollut niin onnettomuuksia kuin monenlaisia sairaustapauksia: mm. sisäerityselintenongelmia, sydänperäisiä, addisonintautia, nivelongelmia. Varmastikaan kaikki kuolleet eivät ole yhdistyksen tiedossa ja monesti tarkkaa syytä ei ole tiedossa niistäkään, joiden tiedetään kuolleen.

4.3.4 Lisääntyminen

Keskimääräinen pentuekoko

Rodun keskimääräinen pentuekoko on vuonna 2016 ollut 5,17. Suurimmillaan keskimääräinen pentuekoko oli 5,24 vuonna 2015, kun se alimmillaan oli 3 vuonna 2005. Keskimääräinen pentuekoko on kasvanut erittäin merkittävästi näiden 13 vuoden aikana, kun rotua on Suomessa kasvatettu ($p=0,0001$). Syynä tähän on todennäköisesti koirien koon kasvaminen, alussa tuodut koirat olivat rodun keskimääräistä kokoa pienempiä ja saivat myös pienempiä pentueita. Nytemmin on yleistynyt myös huomattavasti rodun keskimääräistä kokoa suuremmat yksilöt, jotka saavat keskimäärin myös suurempia pentueita. Pentumäärä on myös perinnöllinen asia ja isoja pentueita tekeviltä nartuilta tulee myös enemmän sukua jatkavia narttujälkeläisiä.

Astumisvaikeudet

Pääsääntöisesti rodun urokset astuvat todella hyvin. On kuitenkin uroksia, joilla lisääntymisvietti ei ole aivan kohdallaan, ne eivät astu tai astuvat laiskasti. Huonommin astuvat urokset ovat myös yleensä luonteeltaan varsin pehmeitä, vaikka muutoin libido olisi normaali. Terveys- ja luonnekyselyssä 2017 ilmoitettiin yhden uroksen osalta, ettei se osaa astua sekä yhden osalta, ettei se ole kiinnostunut nartuista, mutta näistä ei ole tarkempaa tietoa, esim. minkä ikäinen uros oli kyseessä, onko astutusta kokeiltu useamminkin ja oliko nartulla varmasti täppipäivä. Tiedossa on yksi uros, joka on todettu steriiliksi.

Tiinehtymisvaikeudet

Tiinehtymisvaikeuksia ei rodulla juurikaan ole. Nartut tiinehtyvät hyvin, kun astutus on osunut oikeaan ajankohtaan.

Synnytysongelmat

Rodun nartut pääsääntöisesti synnyttävät hyvin. Vain muutamille nartuille on jouduttu tekemään keisarinleikkaus. Syynä leikkaukseen ovat olleet: ainoa pentu on ollut poikittain, suuri pentu, joka juuttunut kiinni ja polttoheikkous.

Pentujen hoitamiseen liittyvät ongelmat nartuilla

Tiedossa ei ole yhtään narttua, joka olisi hylännyt pentunsa tai hoitanut niitä huonosti. Ainoita ongelmia on joskus ollut, että emän maito ei ole riittänyt hyvin isolle pentueelle tai maitoa ei ole heti alkanut tulemaan tarpeeksi, jolloin on tarvittu pulloruokintaa.

Pentukuolleisuus

Pentukuolleisuus on hyvin matala. Arviolta 10-15 pentua on kuollut joko synnytyksessä tai hyvin pian sen jälkeen. Joitain pentuja on lopetettu myös synnyinäisten vikojen tai epämuodostumien takia.

Synnynnäiset viat ja epämuodostumat

Rodulla esiintyy hyvin vähän synnynnäisiä vikoja ja epämuodostumia. Pari pentua on syntynyt reikä mahassa ja siitä suolta ulkona. Yhdellä pennulla puuttui kylkiluita ja sillä oli mahdollisesti suoliston tyräytymä rintaonteloon. Yhdellä pennulla oli toinen eturaaja epämuodostunut. Yhdessä pentueessa lähes koko pentue menehtyi parin viikon sisään syntymästä akuuttiin keuhkokuumeeseen, pennuilla todettiin avauksessa myös addisonintauti, joka todettiin myös ainoalla henkiin jääneellä pennulla. Yhden pentueen jokaisella pennuilla todettiin pikkuaivojen kehityshäiriö, patologia epäili syyksi Axilur-matolääkettä, mutta varmuutta syystä ei ole. Myös kahdella pennulla on ollut polvessa kehityshäiriö ja polvi jouduttu leikkaamaan jo pikkupentuna. Lisäksi on ollut muutama napatyrä, joista pari korjattu leikkauksella, ja muutama häntämukka.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Ulkomuotoon liittyvät anatomiset piirteet, jotka altistavat rodun yksilöt sairauksille tai lisääntymis- ja hyvinvointiongelmille

Karvattomuus altistaa mm. palamiselle auringossa, mikä voi ajan kanssa aiheuttaa ihosyöpää.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Keskeisimmät ongelmakohdat

Polvivikoja ja joitain silmäsairauksia esiintyy jonkin verran. Keskeisimpiä ongelmia terveydessä ovat allergiat ja atoopat. Terveyskyselyyn vastanneista vajaalla 40%:lla on ollut jonkinasteista ihottumaa, mutta suurimmalla osalla näistä tosin vain lievää ja ajoittain. Erilaisia maksavikoja esiintyy jonkin verran.

Ongelmien mahdollisia syitä

Polviviivat ovat perinnöllisiä, mutta monen eri geenin aiheuttamia. Niitä voidaan vähentää karsimalla polvisairaat jalostuksesta, mutta vikoja voi silti aina ilmaantua ja ongelmasta on vaikea täysin päästä eroon.

Silmäsairauksia voi todellisuudessa olla enemmän kuin tähän mennessä on tullut esiin, sillä monet sairaudet ilmaantuvat vasta vanhemmille koirille. Populaatiomme on vielä kovin nuorta ja vanhoja koiria ei ole tutkittu paljon silmien osalta. Tästä syystä silmäsairauksia on myös vaikea saada täysin pois rodusta, sillä koiria ehditään käyttää jalostukseen ehkä jopa usean sukupolven ajan ennen kuin sairaus ilmenee. Geenitesti on vain PLL- ja PRA-sairauksille rodussa ja nämä pystytään hyvin pitämään kurissa tai jopa täysin poistamaan halutessa, mutta muille silmäsairauksille ei ole testejä ainakaan vielä.

Allergiat ovat hankalia, sillä allergiat eivät suoraan periydy vaan alttius allergioihin periytyy ja myös ympäristö voi vaikuttaa siihen, puhkeako sairaus vai ei.

Maksavikoja on vasta alkanut ilmaantua. Niiden hankaluutena on testaaminen, sappihapotesti on herkkä testi ja voi antaa myös vääriä tuloksia. Maksavikoja voitaisi periaatteessa saada vähenemään karsimalla kaikki korkeat sappihapotestin tulokset saaneet jalostuksesta, mutta rodussa on tullut vastaan myös useita koiria, joilla sappihappoarvot on todella korkeat, mutta jatkotutkimuksissa koirasta ei löydy mitään vikaa. Varmuuden maksaviasta saisi vain biopsialla, joka on turhan järeä toimenpide.

4.4. Ulkomuoto

4.4.1 Rotumääritelmä

KÄYTTÖTARKOITUS:

Seurakoira.

LYHYT HISTORIAOSUUS:

Ensimmäinen tunnettu rodun edustaja syntyi v. 1971 amerikanrottaterrieripentueeseen.

Samoille vanhemmille syntyi seuraavana vuonna karvaton narttu nimeltä Josephine, ja sen kasvattaja Edwin Scott alkoi kehittää rotua tämän nartun jälkeläisistä. Rodun esi-isät oli jalostettu pyydystämään rottia ja muita tuhoeläimiä, ja voimakas metsästysvietti on edelleen tallella. Vaikka karvattomuus tekeekin tästä rodusta soveltumattoman useimpiin metsästysmuotoihin, niiden kanssa voidaan harrastaa useita koiraharrastuslajeja.

YLEISVAIKUTELMA:

Pieni tai keskikokoinen, kohtuullisen vahva, tiiviin lihaksikas ja aktiivinen terrieri. Rodusta esiintyy sekä karvaton että karvallinen muunnos. Karvaton koira tarvitsee suojaa auringolta ja kylmyydeltä.

TÄRKEITÄ MITTASUHTEITA:

Hieman korkeuttaan pitempi. Rungon pituuden suhde säkäkorkeuteen on 10:9. Etäisyys kyynänpäästä maahan on noin puolet säkäkorkeudesta. Keskivahva luusto, ei karkea eikä liian siro. Lihakset ovat tiiviit, sileät ja kuivat.

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE:

Vilkas, valpas, utelias, älykäs ja helposti koulutettava. Oikein koulutettuna ja sosiaalistettuna kiintyy voimakkaasti omistajiinsa ja perheeseensä ja on erinomainen seuralainen. Nauttii ihmisten seurasta ja osallistuu innokkaasti kaikkiin toimiin.

PÄÄ:

Kuonon ja kallon suhde on 1:1. Edestä ja sivusta katsottuna pää on tylpän kiilan muotoinen ja runkoon nähden sopusuhtainen.

Kallo: Leveä ja kevyesti holvautunut, kapenee hieman kuonoa kohti. Omenapää on vakava virhe.

Otsapenger: Kohtuullinen.

Kirsu: Täysin pigmentoitunut, joko musta tai rungon väriin sointuva.

Kuono: Saman pituinen kuin kallo-osa, silmien alta täyteläinen, kuiva ja kirsua kohti kevyesti kapeneva.

Huulet: Tiiviit ja kuivat, ei riippuvat. Huulten pigmentti sopusoinnussa kirsun värin kanssa.

Leuat / hampaat: Vahvat leuat, voimakkaat valkoiset hampaat. Leikkaava purenta, tasapurenta hyväksytään.

Posket: Lihaksikkaat.

Silmät: Pyöreät, ilmeikkäät, hieman vinoasentoiset, keskikokoiset ja aavistuksen ulkonevat.

Silmien väri vaihtelee rungon värityksen mukaan tummanruskeasta pähkinänruskeaan ja meripihkanväriseen. Ruskeasilmäisillä koirilla tumma ruskea on toivotuin, sinisillä koirilla hyväksytään meripihkanväriset silmät. Siniset silmät hyväksytään vain pigmentiltään sinisillä koirilla, mutta niillä toivotuin silmien väri on harmaa. Silmäluomet ovat kauttaaltaan pigmentoituneet ja kirsun väriset, osittainen pigmentin puutos hyväksytään vain jos silmän ympäryys on valkoinen.

Korvat: V:n muotoiset, kiinnittyneet kallon ulkoreunaan. Pystyt korvat ovat toivotuimmat, mutta puolipystyt tai taittokorvat hyväksytään. Ruusukorvat, sivulle sojottavat korvat, ulkoreunastaan sisäänpäin kiertyvät "tulppaanikorvat" ja epäsymmetrinen korvien asento ovat virheitä; luppakorvat ovat hylkäävä virhe.

KAULA:

Kuiva, keskipitkä ja lihaksikas, liittyy sulavasti lapoihin. Niskalinja on kevyesti kaartuva, kaula kapenee hieman lavoista päätä kohti.

RUNKO:

Hieman säkäkorkeutta pitempi. Ylälinja on vakaa ja tasainen sekä koiran seistessä että liikkeessä.

Selkä: Leveä ja kiinteä.

Lanne: Kohtuullisen lyhyt, lihaksikas, hieman kaartuva.

Lantio: Hieman viisto.

Rintakehä: Eturinta on täyteläinen, kohtuullisen leveä, sulavasti kaartuva ja hieman erottuva. Rintakehä on pitkä ja syvä. Kylkiluut ovat yläosastaan hyvin kaartuvat, rintakehä kapenee hieman alaspäin ja ulottuu kyynänpäähän tai hieman sen alapuolelle.

Alalinja: Hieman kohoava.

HÄNTÄ:

Kiinnittynyt sulavasti hieman viiston lantion jatkeeksi, ei liian korkealle eikä matalalle. Tyvestään paksu ja kärkeä kohti kapeneva, lähes kintereeseen ulottuva. Koiran ollessa

valppaana häntä jatkaa ylälinjaa kaartuen hieman ylöspäin, koiran liikeyssä häntä voi nousta hieman selkälinjaa korkeammalle. Karvattoman muunnoksen häntä jätetään luonnolliseksi, karvallisen muunnoksen häntä voidaan tyypistää. (Huom. Suomessa tyypistyskielto).

Häntämutki tai kippurahäntä on virhe.

RAAJAT:

Etu- ja takaraajat ovat keskenään tasapainoisesti kulmautuneet.

ETURAAJAT:

Yleisvaikutelma: Joka suunnasta katsottuna suorat, vahvaluustoiset ja voimakkaat.

Lavat: Viistot ja sileälihaksiset Lapaluiden kärjet ovat melko lähellä toisiaan.

Olkavarret: Lapaluun pituiset, lavan ja olkavarren välinen kulma noin 90°.

Kyynärpäät: Tiiviisti rungonmyötäiset. Välikämmenet: Lyhyet, vahvat, lähes pystysuorat.

Etukäpälät: Tiiviit, hieman soikeat; kaksi keskimmäistä varvasta ovat muita hieman pitemmät. Eivät litteät eivätkä hajavarpaiset.

TAKARAAJAT:

Yleisvaikutelma: Lihaksikkaat. Reisi ja sääri ovat suunnilleen yhtä pitkät.

Polvet: Hyvin kulmautuneet.

Kintereet: Matalat.

Väliljalat: Lyhyet ja suorat, pystysuorat ja takaa katsottuna yhdensuuntaiset.

Takakäpälät: Tiiviit, hieman soikeat; kaksi keskimmäistä varvasta ovat muita hieman pitemmät. Eivät litteät eivätkä hajavarpaiset.

LIIKKEET:

Sujuvat ja vaivattomat, hyvä eturaajan ulottuvuus ja takaraajan työntö; liikkeissä näkyy koiran itsevarma asenne ja ne antavat vaikutelman ketteryydestä, voimasta ja nopeudesta.

Joka suunnasta katsottuna yhdensuuntaiset, sulavat ja tasapainoiset. Vauhdin kasvaessa selvä pyrkimys yksijälkisyyteen. Korkeat hackney-etuliikkeet ovat virhe.

NAHKA:

Kauttaaltaan tiiviisti rungonmyötäinen, sileä ja lämmin.

KARVAPEITE

Karva:

Karvaton muunnos: Pennuilla on syntyessään pehmeää untuvaa, joka yleensä peittää koko rungon mutta katoaa vähitellen, ja n. 8–10 viikon ikään mennessä pentujen tulisi olla täysin karvattomia. Aikuisen karvattoman koiran on oltava täysin karvaton lukuun ottamatta kuonossa ja silmien yläpuolella olevia tuntokarvoja. Aikuisen koiran rungossa voi olla lyhyttä, erittäin hienoa untuvakarvaa. Iho on sileä ja lämmin.

Karvallinen muunnos: Lyhyt, tiheä, sileä ja kiiltävä. Viiksikarvoja ei poisteta. Epätäydellinen karvapeite karvallisella yksilöllä on vakava virhe.

Väri: Kaikki värit ja väriyhdistelmät ovat sallittuja, paitsi albiino ja merleväri.

KOKO

Ihannesäkäkorkeus: 30,5–40,5 cm.

VIRHEET:

Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen ja sen vaikutukseen koiran terveyteen ja hyvinvointiin.

- Omenapää
- Jyrkkä otsapenger
- Suippo kuono
- Epätäydellinen kirsupigmentti, lihanvärinen kirsu

- Ruusukorvat, sivulle sojottavat korvat, ulkosivuiltaan sisäänpäin kiertyvät "tulppaanikorvat"; liian korkealle tai leveälle kiinnittyneet korvat; epäsymmetrinen korvien asento
- Ylä- ja alapurenta
- Häntämutka tai kippurahäntä
- Litteät tai hajavarpaiset käpälät
- Kannukset takaraajoissa (Huom. Suomessa typistyskielto)
- Liian järeä tai liian kevyt luusto

HYLKÄÄVÄT VIRHEET:

- Vihaisuus tai liiallinen arkuus
- Selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen
- Luppakorvat
- Töpöhäntä; typistetty häntä karvattomalla muunnoksella.
- Karkea, puolikarkea tai pitkä karva.
- Albinismi, merleväritys

HUOM.

Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittyneitä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin. Jalostukseen tulee käyttää vain toiminnallisesti ja kliinisesti terveitä, rakenteeltaan rodunomaisia koiria.

4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset

Rodun koirien näyttelykäynnit

Näyttelyissä on käynyt vasta hyvin vähän koiria, rotu on hiljattain hyväksytty ja rekisteröinnit osittain kesken. Näyttelyissä käyneet koirat ovat saaneet laatuarvosteluja H, EH, ERI, SA ja SERT on jaettu usealle koiralle, ja ensimmäiset muotovalion arvot on myönnetty. Joitakin koiria käynyt näyttelyissä myös ulkomailla.

Rodun koirien jalostustarkastukset

Jalostustarkastuksia ei ole vielä järjestetty.

4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

Amerikankarvatonterrierin käyttötarkoitus on seura- ja harrastuskoira. Ulkomuodollisesti koirien pitää olla terverakenteisia eikä missään suhteessa liioiteltuja, rakenteen tulee tukea monipuolista harrastamista ja terveyttä myös vanhemmalla iällä.

4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista

Keskeisimmät ongelmakohdat

Suurin ulkomuoto- ja rakenneongelma rodussa on huono etuosa. Etukulmaukset ovat monesti liian suorat, lavat liian pystyt, etujalat liian edessä, myös rinnan syvyys voi olla puutteellinen. Pahimmillaan rintalastan kärki jää olkapäiden takapuolelle. Kun etuosan painopiste on liian edessä, se rasittaa eturaajoja normaalia enemmän. Myöskään kyynärpäät eivät saa tarvitsemaansa tukea, jos eturaajat ovat liian edessä. Tällainen rakenne aiheuttaa ajan myötä nivelten, lihasten ja jänteiden kipeytymisen ja saattavat aiheuttaa myös luupiikkien ja kulumien syntyminen niskanikamiin ja selkärankaan.

Ongelmana voidaan pitää myös liian pieniä, hentoja ja kääpiökoiramaisia koiria, joiden rakenne poikkeaa selvästi rotumääritelmästä.

Ongelmien mahdollisia syitä

Liian suoraa etuosaa esiintyy paljon kantarotu amerikanrottaterrierillä. Etuosan jalostus on vaikeaa ja erityisesti siksi, että todella hyvärintaisia koiria on vähän.

Liian pienten koirien olemassaolo selittyy osaltaan sillä, että UKC:n rotumääritelmässä sallittu koko on 10-18 inch eli 25,4-45,72 cm. Se selittää toki myös nykyistä rotumääritelmää suuremmat koirat, mutta rakenneongelmat liittyvät liian pieneen kokoon.

Amerikanrottaterrierillä on Yhdysvalloissa joissain rekistereissä rotumääritelmässä olemassa myös toy-koko, näiden koirien rakenne on monesti hyvin kääpiökoiramainen.

Rotu ei siis ole vielä vakiintunut ja pentujen koko voi vaihdella suuresti saman pentueenkin sisällä. Vaatii aikaa, että rodun rakenne saadaan vakiintumaan sekä koko nykyiseen tiukempaan vaatimukseen, rotumääritelmän mukaiseen ihannesäkäkorkeuteen 30,5-40,5 cm. Tämä toki vaatisi, että kaikki pyrkisivät tähän; on myös kasvattajia, jotka tarkoituksellisesti pyrkivät saamaan aikaiseksi rotumääritelmää pienempiä koiria.

5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Rodun edellisen jalostuksen tavoiteohjelman voimassaolokausi

Edellinen jalostuksen tavoiteohjelma on tehty v. 2014, mutta koska rotu ei ole ollut hyväksytty vielä tuolloin Suomessa, tuolla JTO:lla ei ole rotuyhdistyksen tai SKL:n jalostustieteellisen toimikunnan hyväksyntää.

Rodun ensimmäisen tavoiteohjelman voimassaolokausi

Ensimmäinen jalostuksen tavoiteohjelma rodulle on tehty v. 2010, mutta koska rotu ei ole ollut hyväksytty vielä tuolloin Suomessa, tuolla JTO:lla ei ole rotuyhdistyksen tai SKL:n jalostustieteellisen toimikunnan hyväksyntää.

5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso

Uros	Synt. Vuosi	Omat terveystulokset			Pennut			Jälkeläisten polvet				Jälkeläisten silmät				Jälkeläisten PLL			
		Pol-vet	Sil-mät	PLL	Pentu-eita	Yht	2. polvi	Tutk.	Sai-ras %	Tutk.	Sai-ras %	Tutk.	Sai-ras %	Tutk.	Sai-ras %	Tutk.	Kant.	Tutk. %	Kant. %
BlueGKs Playing With Fire	2011	0/0	ok	norm	4	29	5	2	0	7		2	0	7		1	0	3	
Grand Animal Eros @ Sarantais	2009	0/0	ok	norm	4	25	34	7	1	28	14	6	0	24		5	0	20	
Sundial Cappuccino	2011	0/0	ok	norm	5	24	6	8	1	33	13	6	0	25		10	2	42	20
Sarantais Ljuvliga Linus	2010	0/0	ok	norm	3	20	0	4	1	20	25	4	0	20		4	0	20	
Prince Amadeo	2012	0/0	ok		3	19	13	4	0	21		3	0	16		1	0	5	
Flinthill's Crouching Heartbeat	2007	0/0	ok	norm	3	18	47	11	0	61		11	0	61		6	0	33	
Cohills Who Whiz It @Bur-Way (RT)	2013	0/0	ok	kant.	3	18	4	1	0	6		1	0	6		0		0	
Wudnshu's Bushyfur Andy	2004				4	17	18	6	0	35		6	1	35	17	0		0	
Sarantais Black Pepper	2011	0/0	ok	norm	3	17	7	5	0	29		5	0	29		3	0	18	
Bentley Bubby Punto Valentino	2007				5	16	6	5	0	31		5	0	31		1	0	6	
Kidd K's Red Arrow	2009	0/1	ok		3	15	35	7	3	47	43	6	0	40		3	0	20	
Flinthill's Roustabout Rascal	2005	0/0	ok		4	15	22	5	1	33	20	5	0	33		0		0	
Kidd K's Finn Again	2010	0/0	ok	norm	4	15	0	1	0	7		1	0	7		0		0	

Nudus Canis Nabu	2011	0/0	ok	norm	2	13	31	9	1	69	11	8	0	62	3	0	23
Arpeggio Pantha Rei	2010	0/0	ok		2	13	15	2	0	15		2	0	15	2	0	15
Ramirez Sunsation Patriot (RT)	2013	0/0	ok	norm	3	13	14	3	1	23	33	2	0	15	0		0
Kidd K's Chocolate Nobility	2012	0/0	ok		3	13	0	0		0		0		0	0		0
Vikingbull Egon Af Eldsberga	2013	0/0	ok		3	13	0	3	1	23	33	3	0	23	1	0	8

Taulukko 6. Käytetyimpien urosten jälkeläistilasto

Taulukkoon 6. on laskettu viimeisen 13 vuoden aikana 18 eniten käytetyn uroksen jälkeläistilasto yhdistyksen keräämillä tiedoilla. Käytetyt urokset ovat pääsääntöisesti virallisesti terveystutkittuja. Käytetyimpien urosten listalla on kaksi urosta, joiden tutkimustuloksia ei ole yhdistyksen tiedossa. Näistä toisella polvet on kuulemma tutkittu, mutta ei silmiä, ja toisella muistin mukaan olisi tutkittu sekä silmät että polvet. Usealla uroksella jälkeläisten vähäistä tutkittujen määrää selittää jälkeläisten nuori ikä. Polviviati ovat suurelta osin lieviä eli vain toinen polvi 1. Polvivikoja esiintyy jonkin verran, mutta jalostukseen käytetään pääasiassa täysin tervepolvisia koiria. Silmien osalta tilanne näyttää todella hyvältä, mutta täytyy huomioida, että vanhojen koirien silmiä ei paljon tutkita.

5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen

Tavoite	Toimenpide	Tulos
Laajentaa geenipoolia. Jalostukseen on käytettävä mahdollisimman monipuolisesti eri koiria. Eri sukuisten tuontikoirien määrä on pidettävä korkeana. Amerikanrottaterrieriristeytyksiä tulee jatkaa ja pyrkiä lisäämään.	Tiedotettu geenipoolista, sen laajentamisen tärkeydestä ja MyDogDNA:sta saatujen monimuotoisuuksien yhteenvedoista. Kiinnitetty huomiota karvallisten yksilöiden näkyvyyteen, jotta ne tulisivat tunnetummiksi ja niitä käytettäisiin jalostukseen.	Koiria on käytetty jalostukseen hyvin monipuolisesti ja jälkeläismäärät per koira ovat järkeviä suhteessa populaatioon. Amerikanrottaterrieriristeytykset ovat lisääntyneet, niitä oli vuosina 2013-2016 12 kpl, kun vuosina 2009-2012 niitä oli 2 kpl, joista toinen kaksoisastutus.

		Tuontien määrä sen sijaan on romahtanut viime vuosina. Tämä johtuu pitkälti siitä, että muista maista alkaa olla vaikea löytää hyviä erisukuisia koiria.
Säilyttää AHT:n aktiivinen ja toimintakykyinen luonne. Kasvattajia kehoitetaan arvioimaan koiransa luonnetta. Liian arat ja vihaiset koirat sekä koirat, joiden heikko hermorakenne vaikuttaa niiden toimintakykyä alentavasti, tulee sulkea pois jalostuksesta.	Luonteen tärkeydestä ja luonteen testaamisesta on tiedotettu paljon ja omistajia on kannustettu harrastamaan eri lajeja.	Rotu on edelleen luonteeltaan pääosin hyvä, aktiivinen ja toimintakykyinen, liiallista arkuutta tai aggressiivisuutta esiintyy harvoin. Koirat toimivat kotikoirina sekä harrastuksissa. Luonteiden arviointi perustuu kasvattajien ja omistajien kokemuksiin sekä terveys- ja luonnekyselyn vastauksiin. Joitakin koiria on käynyt peto- ja SmartDog-testeissä.
Parantaa terveystilannetta. Tärkeää on säilyttää AHT:n hyvä tilanne silmien ja polvien osalta. Erityisesti tulee kiinnittää huomiota allergioihin ja yliherkkyyksiin sekä autoimmuunioongelmiin.	Tiedotettu terveysasioista ja rodulla esiintyvistä eri sairauksista jäsenille. Järjestetty joukkoterveystarkastuksia sekä luentoja.	Rodun terveystilanne on pysynyt hyvänä, vaikka monia uusia sairauksia on ilmaantunut. Polvien osalta tilanne on pysynyt yhtä hyvänä kuin ennen. Silmien osalta tilanne on ainakin toistaiseksi hyvä, mutta monia silmäsairauksia on alkanut ilmaantua koirien vanhetessa. Vanhojen koirien silmiä ei vielä ole juurikaan tutkittu. Allergioiden yms. suhteen tilanne on pysynyt melko samana.
Ulkomuodollista tasoa pyritään nostamaan. Oikean rotutyypin ja anatomisesti terveiden rakenteiden saavuttaminen mahdollisimman monen yksilön kohdalla on tärkeää.	Järjestetty useita UKC -näyttelyitä lähes vuosittain. Kannustettu omistajia viemään koiriaan näyttelyihin. Pyritty nostamaan tietoisuutta	Rodun ulkomuodollinen taso on yhdistyksen hallituksen käsityksen mukaan noussut ja vastaa keskimäärin hyvin rotumääritelmää. Yksilöiden koko vaihtelee varsin paljon, sekä rotumääritelmää

<p>Rodun koon suhteen ääripäiden tavoitteellinen lisääminen ei ole suotavaa.</p>	<p>rotumääritelmästä, millainen rodun yksilön kuuluisi olla.</p>	<p>pienempiä että suurempia koiria esiintyy. Rotumääritelmän ihannekokoa suurempia ei kasvateta tavoitteellisesti. Rotumääritelmää pienempien koirien lisääminen on selvästi tavoitteellista joillakin kasvattajilla, mikä on erittäin valitettavaa. Mieltymystä hyvin pieniin koiriin on joillakin ostajilla, mikä luonnollisesti kannustaa niiden tavoitteelliseen lisäämiseen.</p>
--	--	---

Jalostuksen ulkopuolelle jäävien koirien osuus

Edellisessä v. 2014 tehdyssä JTO:ssa esitettyjen jalostussuositusten vuoksi jalostuksen ulkopuolelle on jäänyt melko vähän koiria: 5 koiraa polvivikojen ja 1 koira lonkkavian vuoksi sekä joitakin koiria korkeiden sappihappotulosten vuoksi. Mahdollisesti myös joitain allergisia tai muuten sairaita on jäänyt käyttämättä jalostukseen, mutta näistä ei ole tarkempaa tietoa.

Jalostussuositusten ja PEVISAn ajantasaisuuden arviointi

Rodun terveystilannetta seurataan aktiivisesti koko ajan ja jalostussuosituksia päivitetään tarvittaessa. Suositukset on päivitetty viimeksi vuoden 2017 alussa, joten päivitykselle ei heti ole tarvetta.

PEVISA on tullut rodulle vasta vuoden 2017 alusta.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Jalostuspohja

Sukusiitosten keskiarvo vuositasolla pyritään pitämään alle 2 %.

Isät/emät-luku pyritään pitämään sukupolvitasolla vähintään 0,85, se saisi mielellään olla parempikin.

Yksittäisten koirien elinikäinen jälkeläismäärä pyritään pitämään alle 25.

Näiden kaikkien osalta tavoite on siis pysyä suunnilleen nykyisessä tilanteessa.

Tehollinen populaatiokoko pyritään saamaan nousemaan yli 100:n.

Käyttäytyminen ja luonne sekä käyttööminaisuudet

Luonteen osalta tavoitteena on säilyttää aktiivinen terrieriluonne, vähentää liian pehmeiden ja arkojen osuutta eli parantaa koirien hermorakennetta sekä keskimääräisiä käyttö-/harrastusominaisuuksia.

Terveys ja lisääntyminen

Terveyden suhteen pyritään ylipäättään pitämään rodun terveystilanne hyvänä. Lisäksi selvitetään korkeiden sappihappotulosten yleisyyttä ja yhteyttä maksavikoihin. Pyritään selvittämään eri maksasairauksien yleisyyksiä rodussa sekä edistämään maksasairauksien tutkimusta.

Keskimääräisen jalostusiän tavoite nartuilla 3v ja uroksilla 3,5v.

Ulkomuoto

Ulkomuodon suhteen tavoitteena on parantaa ulkomuodollista tasoa, saada koon suhteen ääripäiden osuus pienemmäksi, erityisesti rotumääritelmää pienempien ja suurempien suhteellinen osuus vähenemään.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Suosituksien jalostukseen käytettävien koirien ja yhdistelmien ominaisuuksista

Jalostukseen käytettävän koiran tulee olla terve, hyväluonteinen ja ulkomuodoltaan rodunomainen. Koiraa, joka sairastaa vakavaa perinnöllistä sairautta ei saa käyttää jalostukseen. Hermostunut, arka tai vihainen koira tulee karsia jalostuksesta. Koiran jälkeläisten ja sukulaisten ominaisuuksiin tulee myös kiinnittää huomiota.

Yhdistelmää suunniteltaessa tulee ottaa huomioon sen vaikutus koko populaatioon.

Jalostussuosituksien tulee olla voimassa astutushetkellä.

Rotuyhdistyksen vaatimukset omaan pentuvälitykseensä:

- Yhdistelmän sukusiitosaste enintään 6,25 % laskettuna 5 sukupolvella.
- Samaa yhdistelmää ei saa toteuttaa kahta kertaa (poikkeuksena yhdistelmä johon syntynyt vain 1-2 pentua).
- Vanhempien polvet tulee olla virallisesti tutkittu ja yhdistelmän yhteenlaskettu polvitulos saa olla korkeintaan 2. Alle 3-vuotiaan koiran polvitulos on voimassa 2 vuotta.
- Vanhempien silmät tulee olla virallisesti tutkittu ja todettu terveiksi perinnöllisistä silmäsairauksista. Silmätutkimusten tulokset eivät saa olla 2 vuotta vanhempia.
- Jos jalostukseen käytettävällä koiralla on hammaspuutoksia, yhdistelmän toisen koiran hampaiston tulee olla täydellinen.
- Pentueen vanhemmista vähintään toisen tulee olla normaali prcd-PRA:n suhteen. Myös omien vanhempiensa kautta normaali tulos (CBP) hyväksytään, kun koiran omat vanhemmat on tutkittu normaaleiksi, ja tulokset jaettu Sakate ry:lle.

Vaatimukset urokselle:

- Ikä astutushetkellä vähintään 12 kk.
- Uroksella tulee olla kaksi normaalisti kehittyntä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin.

Vaatimukset nartulle:

- Ikä penikoimishetkellä vähintään 18 kuukautta ja enintään 7 vuotta.

- Ensimmäistä kertaa penikoiva narttu saa olla korkeintaan 4-vuotias.
- Nartun edellisestä penikoimisesta on pentueen syntyessä pitänyt kulua vähintään 10 kk.

Lisäksi suositellaan:

- Jalostukseen käytettäviltä koirilta suositellaan otettavaksi sappihappotestit.
- Kaikille jalostuskoirille suositellaan PLL -testiä / MyDogDNA terveystestaus.
- Lonkka-, lanneranka- ja selkäkuvausta suositellaan, jos koiran lähisuvussa on lonkka- tai selkävikoja tai muutoksia lannerangassa tai jos koiralla on siihen viittaavia oireita.

Suositus yksittäisen koiran maksimijälkeläismäärälle

Yhdistyksen suositus yksittäisen koiran maksimijälkeläismääräksi on 25. Tämä on hieman vajaa 5 % rodun neljän viime vuoden yhteenlasketusta rekisteröintimäärästä.

6.3 Rotuyhdistyksen toimenpiteet

Jotta saavuttaisimme jalostuksen tavoitteet, tiedotus ja avoin, positiivinen ja keskustelevalta ilmapiiri ovat avainasemassa.

Jalostuspohjan suhteen tiedotetaan geenipoolista ja sen merkityksestä, kannustetaan käyttämään jalostukseen enemmän erisukuisia koiria, myös lemmikkejä, kannustetaan kasvattajia tekemään roturisteytyspentueita ja tuomaan uusia sukuja ulkomailta. Pyritään tuomaan karvallisen variaation amerikankarvatonteriireitä enemmän esille ja laajempaan tietoisuuteen.

Luonteen ja käyttöominaisuuksien parantamiseksi kannustetaan kaikkia, mutta erityisesti kasvattajia, viemään koiriaan erilaisiin luonnetesteihin, erityisesti MH-luonnekuvaukseen. Kannustetaan kaikkia harrastamaan koiriensa kanssa eri lajeja. Kerrotaan luonnetesteistä ja harrastuksista monin eri tavoin, kirjoitetaan artikkeleita, joissa tuodaan näitä tutummiksi, nostetaan eri lajeissa menestyneitä nettisivuilla ja facebook-sivuilla, innostetaan esimerkkien voimalla.

Terveystilanteen pysymiseksi hyvänä tiedotetaan rodun terveystilanteesta usein ja aina uusien ajankohtaisten asioiden tullessa eteen. Terveystuloksia/-tietoja on jaettu hyvin avoimesti ja tilanne pyritään pitämään tällaisena. Kasvattajilla on oma facebook-ryhmä tietojen jakamiseen ja keskusteluun, lisäksi järjestetään mm. joka vuosi yhdistyksen Kesäpäivä, joka osaltaan lisää yhteisöllisyyden tunnetta.

Järjestetään myös koulutustilaisuuksia terveystestauksista.

Maksavikojen/korkeiden sappihappoarvojen yleisyyttä kartoitetaan keräämällä tuloksia. Yhdistyksen jalostussuosituksia sekä PEVISA-ohjelmaa pitävät osaltaan terveystilanteesta huolta.

Ulkomuototilanteen parantamiseksi pyritään tekemään rotumäärittelyä tutuksi harrastajille. Lisäksi kannustetaan kaikkia näyttelyihin. Kynnystä osallistua näyttelyihin pyritään madaltamaan järjestämällä epävirallisia näyttelyitä ja näyttelykoulutusta. Tulevaisuudessa järjestetään myös virallisia näyttelyitä.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Rodun jalostuksen suurimmat uhat ja mahdollisuudet

Suurimpana uhkana voidaan pitää rodun suosion nopeaa kasvua, kun rotu on hyväksytty SKL:ssa. Kasvanut suosio voi tuoda mukanaan kasvattajia, jotka eivät tunne rotua ja joiden tavoitteet eivät ole yhteiset rotuyhdistyksen tavoitteiden kanssa. Tämän seurauksena koirien luonne voi muuttua ei-toivottuun suuntaan, harrastus- ja käyttöominaisuudet heikentyä, jalostuksessa ei säily tarpeeksi eri sukulinjoja, sairaudet voivat yleistyä, ylipäättään jalostuksessa voidaan painottaa väärä asioita.

Rodun suosion kasvu voi olla myös mahdollisuus. Rodun pariin tulee jatkossa helpommin myös pitkän linjan koiraharrastajia, jotka tuovat oman osaamisensa rodun pariin. Mahdollisuutena voidaan pitää myös sitä, että rodulle on kysyntää, sillä terrierimäinen luonne erottaa amerikankarvaton terrierin muista karvattomista roduista.

Varautuminen ongelmiin

Avainasemassa on avoin tiedotus kasvattajien ja rotuyhdistyksen osalta. Varautuminen rodun suosion kasvuun on vaikeaa, tiedotuksen lisäksi kaikkien kasvattajien sitoutuminen rotuyhdistyksen tavoitteisiin on tärkeää. Luonteiden kehitystä voidaan seurata parhaiten kiinnittämällä huomiota koirien luonteisiin sekä tekemällä MH-luonnekuvauksia sekä puuttamalla nopeasti mahdollisiin ongelmiin. Eri sukulinjojen säilyminen voidaan turvata kannustamalla kasvattajia käyttämään mahdollisimman laajasti eri sukuja. Jalostuskoirien matadorikäytön vaaroista ja eri sukulinjojen säilymisen tärkeydestä on informoitava kasvattajia. Rotuyhdistyksen pitää pysyä ajan hermolla ja oltava selvillä mahdollisista muotivirtauksista esim. tiettyjen värien osalta ja pyrittävä näkyvästi painottamaan tärkeitä jalostuskriteerejä. Sairauksien yleistymiseen varautumisessa toimii parhaiten tiedotus sekä koulutus. Rodun harrastajien ja kasvattajien kesken on pyrittävä luomaan avoin keskusteluympäristö, jotta tieto sairaista koirista tavoittaa asianomaiset. Luonnollisesti jalostuksesta karsitaan sairaita koirat ja vältetään yhdistäystä linjoja, joissa jokin sairaus voisi yleistyä.

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Vuosi	Tehtävä tai projekti
2017	Näyttelykoulutusta
2018	Terveysluento, näyttelykoulutusta
2019	Erikoisnäyttely
2020	Match Show, erikoisnäyttely

JTO:n ja PEVISAn vaikutuksen seuraaminen

Rotuyhdistys on sitoutunut jalostuksen tavoitteisiin ja pyrkii toiminnallaan edistämään niiden toteutumista. Koirien ja jälkeläisten terveystilannetta seurataan jatkuvasti ja yhdistyksen jalostussuosituksia päivitetään tarvittaessa. Joka vuosi tehdään yhteenveto siitä, miten hyvin JTO:n tavoitteet edellisenä vuonna toteutuivat sekä mikä on tilanne PEVISA-ohjelmaan kuuluvien silmien ja polvien osalta rodussa. Näistä kootaan tiedote jäsenille.

7. LÄHTEET

Aho, Riitta. Tavoitteena terverakenteinen koira. 2006

American Hairless Terrier Club Of America, illustrated breed standard

<http://www.ahtca.info/aht-illustrated-breed-standard--terrier-judges-visit-here-download-ebook-edition-available-here-fyi-the-aht-is-a-table-breed.html> Luettu 4/2017

Koskentalo, Helena. Parempaan pentutulokseen - Koirankasvattajan käsikirja. Suomen Kennelliitto, 2007.

Lamberg, Seppo, pieneläinsairauksien erikoislääkäri, luentoyhteenveto, Geneettiset maksasairaudet, 2015.

MyDogDNA, yhdistykselle jaettujen koirien (124 amerikankarvatonterrieriä 5/2017) geneettiset monimuotoisuudet ja muut tiedot <http://www.mydogdna.com/>

Suomen Kennelliitto, ELT Anu Lappalainen, päivitetty 8.11.2016, Polvilumpion sijoiltaan meno (patellaluksaatio)

<http://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/polvilumpion> Luettu 5/2017

Suomen Kennelliitto, ELT Anu Lappalainen, Välimuotoinen lanne-ristinikama.

<http://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnollisista-sairauksista/perinnolliset-selkamuutokset#LTV> Luettu 5/2017

Suomen Kennelliitto, kotisivut, Koirien perinnölliset silmänsairaudet ja niiden tutkiminen

<http://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnollisista-sairauksista/koirien-perinnolliset-silmasairaudet> Luettu 5/2017

Suomen Kennelliitto, MMT Katariina Mäki 5.8.2013, Perinnöllinen monimuotoisuus ja jalostuspohja <http://www.kennelliitto.fi/perinnollinen-monimuotoisuus-ja-jalostuspohja> Luettu 3/2017

Suomen Kennelliitto, MMT Katariina Mäki 5.8.2013 (päivitetty 13.1.2016), Sukusiitos <http://www.kennelliitto.fi/sukusiitos> Luettu 3/2017

Suomen Kennelliitto, MMT Katariina Mäki 31.10.2013, päivitetty 14.1.2016, Tehollinen populaatiokoko <http://www.kennelliitto.fi/tehollinen-populaatiokoko> Luettu 4/2017

Wudnshu, The History of the American Hairless Terrier
<http://www.ahtdogs.com/history1.html> Luettu 4/2017

Suomen Amerikankarvatonterrierit ja Rottaterrierit ry:n hallituksen pöytäkirjat sekä vuosikokousten pöytäkirjat 2006-2017

Suomen Amerikankarvatonterrierit ja Rottaterrierit ry:n tilastot rodun koirista

Suomen Amerikankarvatonterrierit ja Rottaterrierit ry:n terveyst- ja luonnekysely 2017

8. LIITTEET

Rotumääritelmä